Lodzer Tageblat № 9

Opłata pocztowa uiszcz. ryczałtem

פרייז 15 גראשען

היינט 8 זייטען

לאָדזשער טאַגעבלאַט

רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: פּיעטריקאָווער 16.
טעלעפאָנען פון: רעדאַקציע 1000-57, פון אַדמיניסטראַציע 100-47.

זונטאָג, פ' וארא, כ"ב טבת תרצ"א || 11 stycznia 1931 r. || 24-טער יאהרגאנג

זאַל פון פילהאַרמאָניע
נאַרוטאַוויטש № 20

היינט, זונטאג, דעם 11-טען יאַנואַר 8.30 אָוונט

צווייטער גרויסער
קאָנצערט חיה'לע גראָבער
קינדער-לידער — פאָלקס-בילדער — גאַסען- און גנבים-לידער — חסידישע נגונים.

היינט, זונטאג, דעם 11-טען יאַנואַר 8.30 אָוונט
געוועזענע שוישפּילערין פון „הבימה" —
אין ליעד און דראַמע
ביים קלאַוויר: איגנאַצי ראָזענבאַום.

בילעטען צו בעקומען אין זאַל פון פילהאַרמאָניע.

מיר טיילען מיט, אַז דאָס קאַמיסיאָנס-לאַגער פון אונזערע אויסאַרבייטונגען פאַר לאָדז און לאָדזער אומגעגענד
פון ה' יוליוש לעווענשטיין
האבען מיר איבערגעטראָגען.
דאַס קאַמיסיאָנס-לאַגער געפינט זיך
אין לאָדז, אַנדזשעיאַ 12
טעל. 217-23 און 192-23.
מיר בעטען העפליך צו ווענדען זיך מיט זעמטליכע בעשטעלונגען צום אויבענדערמאָהנטען קאַמיסיאָנס-לאַגער
אַקציען-געזעלשאַפט פון דער בוימוואָל-מאַנופאַקטור
י. ק. פּאָזנאַנסקי, לאָדז

B. P.
Anna Rozalja z Birencwajgów
NAUMOWA BABAD
Kandydat nauk przyrodniczych
Laureatka uniwersytetu leodyjskiego
zmarła po długich i ciężkich cierpieniach dn. 10 stycznia 1931 r. o godz. 5.30 przeżywszy lat 44.
Wyprowadzenie drogich nam zwłok na miejsce wiecznego spoczynku nastąpi dziś w niedzielę, d. 11 stycznia 1931 r. o g. 2 po poł., z domu przedpogrzebowego
Na smutny ten obrzęd zapraszają krewnych i przyjaciół
Mąż, córka, matka, siostry, bracia i rodzina.

„האנדעלס־
פּאַטענטען 1931"
ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס"
זאַכאָדניאַ 36, טעל. 108-47.

טיף געבויגען שטעהען מיר איבערן פרישען קבר פון אונזער ליבע מוטער, שוויגערמוטער, גראָסמוטער, שוועסטער שוועגערין און טאַנטע פרוי
חיה אסתר סעגאַל
אשת ר' בנימין מאיר ז"ל
געבוירען גאָלדשטיין
וועלכע איז געשטאָרבען אין עלטער פון 68 יאָהר אין פאַלקענשטיין דעם 9.12.30 אונד צו קבורה געקומען אויף דעם בית-החיים אין פלאַוען דעם 10.12.30
זאָל איהר די ערד גרינג זיין
אין נאָמען די הינטערבליבענע
דוד האַפּלאַן און פרוי פעלאַ געבוירען סעגאַל
פאַלקענשטיין אין פאָגטלאַנד (דייטשלאַנד) אין יאַנואַר 1931

אחרי מחלה כבדה וממושכה שבקה חיים לכל חי אשתי, אמנו, חמתנו, זקנתנו, אחותנו, גיסתנו ודדתנו נ"ע
חנה ברײנא גראָסבערג
אשת ר' שלמה נ"י
(מבית ליכטענשטיין) בשנת 55 לימי חיי'
ההלוי' תהי' היום יום א' כ"ב טבת תרצ"א בשעה 11.30 בבקר מבית האבל רחוב זשעראָמסקי 15.
המודיעים בצער עמוק: משפחתה המתאבלת.

כל הברכות שברכו חבריך, ואוהביך לך
ידידי לאַזאַר כהן
לחג היובילי של העשרים וחמשה שנה
אני מוסיף עליהם כהנה, אז נוכה כלנו יחד לברך אותך לחג היובל של חמשים שנה בברכת שלמה האמורה מפי
יהודא ליאַקערמאַן

Dr. med. J. LUBICZ
צוריקגעקעהרט
כירורג-אָרטאָפּעד
נאַראַנסקאַ 28, — טעל. 183-17
ספּעציאַליסט פון ביינער- און געלענקע-קראַנקהייטען
פערקרימונגען פון פלייצעס און גלידער.
פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען: הוי הקלאַדקעס געגען פלאַטפיס, קינסטליכע פיס, אָרטאָפּעדישע גאָרסעטען א. א. וו.
נעמט אָן פון 2.30 ביז 4.30 נאָכמיטאָג.

Dr. Wołkowyski
האָט זיך איבערגעצויגען אויף
צעגיעלניאַנאַ 36
טעלעפאָן 216-90
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט ווענערישע קראַנקהייטען און מענער-שוועכע. אַלפאַ-אַרט אַנאַליזע בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַלען.
נעמט אָן בין 9—2, און פון 5—9 אָוונד.
בעזונדער וואַרטע-זאַל פאַר פרויען.

Bank Spółdzielczy
Kupców i Przemysłowców
w ŁODZI
Spółdz. z ogr. odpow. — Tel. 136.46 i 188.34
39 צעגעלניאַנאַ 39
פּראָנט 1-טער שטאָק — פּראָנט 1-טער שטאָק
נעמט אָן וועקסלען, פּראַכטען און פערשידענע דאָקומענטען אויף אינקאַסע אויף אַלע פּלעצער אין גאַנץ פּוילען ביי אַ מינימאַלער פּראָוויזיע און צאָהלט אויס דעם זעלבען טאָג, ווייזט איבער געלד אויף גאַנץ פּוילען, נעמט אָן וועקלאַדען איינלאַגען, גדן-געלדער, קלענערע אָפּשפּאָרונגען אויף די בעסטע בעדינגונגען. מאַכט דיסקאָנטאָ און גיט פּרויס אַוואַנסען אויף אינקאַסאָ.
ערלעדיגט אַלץ פּינקטליך און רעיעל.
די באַנק איז אָפען פון 9 ביז 2 מיטאָג.

Dr. med.
S. Liebeskind
אַקושעריע און פרויען-קראַנקהייטען
זאַוואַדזקאַ 6 טעל. 216-66
נעמט אָן פון 4—6 נאָכמ.

Dr. med.
L. Liebeskindowa
קינדער-קראַנקהייטען
זאַוואַדזקאַ 6 טעל, 216-66
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. J. IMICH
צוריקגעקעהרט.
ספּעציאַליסט פאַר האַלז, נאָז אויערען און קעהל-קאָפּ-קראַנקהייטען
מאַניושקי № 1 — טעל. 209-97
נעמט אָן פון 5—7, זונטאָג און חגאות פון 1—2 נאָכמ

Dr. med.
Gustawa Zadn-Tenenbaumowa
פרויען-קראַנקהייטען און אַקושעריע
איז צוריקגעקומען
און האָט בעגייט די אויפגאַהמס-שעה'ן פון 3—4 נ"מ
וואָלטשאַנסקאַ 4, טעל. 220-25

Dr. med. Adam Bender
נאַרוטאַוויטשאַ 30 טעל. 114-75

Dr. A. S. Tenenbaum
אינערליכע קראַנקהייטען.
וואָלטשאַנסקאַ 4, — טעל. 220-25

Dr. med. P. MARKOWICZOWA
ספּעציאַל-אַרצט פאַר הויט און ווענערישע-קראַנקהייטען
האָט זיך איבערגעצויגען אויף די
Zawadzka 14, telef. 166-35
נעמט אָן פון 9 ביז 11 פריה און פון 4 ביז 8 אָוו.
הייל-קאָסמעטישער-קאַבינעט

Dr. med. M. Lerner
קינדער-קראַנקהייטען
זאַכאָדניאַ 64, טעל. 113-09 נעמט אָן פון 3—5

Dr. Med. E. Reicher
ספּעציאַל אַרצט
פאַר הויט האָר און ווענערישע קראַנקהייטען
דיאַטערמיע-בעהאַנדלונג און עלעקטראָ-טעראַפּיע
פּיעלודניאָווא 28 טעל. 201-93. נעמט אָן פון 8—11 פריה און 5—9 אָוונד. זונטאָג פון 1—2 מיט.
פאַר אונבעמיטעלטע לעצטיגעצ פּרייזען

Dr. med.
G. Gersztajn
ספּעציאַל-אַרצט פאַר אויגען-קראַנקהייטען
Traugutta 12 (טראַוגוטאַ)
Telefon 175-10
נעמט אָן פון 11 ביז 1 און פון 7 ביז 8 אָוונד.

פלעגט די פיס
PEDICURE
S. Łódzki

Traugutta 5 (Krótka m. 10., tel. 170-37
נעמט אָן פון 11—2 און פון 4—7 אָו. — געוועזענער אַסיסטענט ביי מיסטער צמאַלען (היהנער-אויג-אַנשטאַלט אין לאָנדאָן). — ספּעציאַליסט צו בעזייטיגען הונערל אויגען און האָרנהויט, ווי אַריינגעוואַקסענע נעגעל אָהן שמערצען.
4137

Dr. Ludwik Falk
נאָוואָראַט 7, טעל. 128-07
הויט- און געשלעכטס-קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 10—12 און פון 5—7 אָוונד.

שוין ערשינען דער דעצעמבער-נומער פון דער לאָדזער צייטשריפט פאַר ווירטשאַפטליכע, געזעלשאַפטליכע און קולטורעלע פראַגען
„אילוסטרירטער פוילישער מאַנטשעסטער"
אונטער דער רעדאַקציע פון אלי באַרוכין.
מיט אַרטיקלען פון: ד"ר הערבערט זאַנד, וויצע-פּרעזעס יוליוש לעווענשטיין, אינזש. קאַראָל בייער, נ. שפעט, ד"ר ז. עלענבערג, אָסקאַר בערמאַן, ד"ר י. שיפער, סטאַראָסטע אַלעקסי רזשעוווסקי, י. מ. ניימאַן, מיעטשיסלאַוו בראַון, אלי באַרוכין א. א.
דער נומער איז רייך אילוסטרירט.
פרייז 75 גראָשען.
צו בעקומען ביי אַלע צייטונגס-פערקויפער.

Komplet Freblowski
prowadzony w języku **polskim i hebrajskim** przez pierwszorzędną freblankę, został otwarty. Ogólne kierownictwo spoczywa w ręku
p. Sulamity Poznańskiej
(byłej kierow. szkoły języków i nauk handlowych)
Zapisy przyjmuje kancelarja od 9—1 p. p.
S. Poznańska, ul. Magistracka № 20.
UWAGA: Rutynowana nauczycielka udziela lekcyj gry fortepianowej. Pianino na miejscu.

דינסטאג וועט די יוסטיץ-קאמיסיע בעטראכטן ענין-בריסק

מיט ערקלערונגען וועט ארויסטרעטן יוסטיץ-מיניסטער מיכאלאווסקי

דינסטאג וועט יוסטיץ-מיניסטער מיכאלאווסקי אפגעבען ערקלערונגען וועגען ענין-בריסק

וואַרשאַ, 10 יאַנואַר (טעלעפ. פון אונזער קאָרעספ.) גרויס אינטערעס רופט אַרויס אין די פּאָליטישע קרייזען די דינסטאָגדיגע זיצונג פון דער יוסטיץ-קאָמיסיע. יוסטיץ-מיניסטער מיכאַלאָווסקי וועט אָפּגעבען ערקלערונגען וועגען ענין בריסק.

פון די סיים-קאמיסיעס

רעדע פון באהן-מיניסטער. — דער אויטאבוסען פערקעהר א קאנקורענץ פאר די באהנען

וואַרשאָ 10. יאַנואַר (טעלעפ.) היינט האָבען אָפּגעהאַלטען זיצונגען אַ גאַנצע רייהע סיים קאָמיסיעס.

אין די פינאַנץ קאָמיסיע האָבען די אָפּאָזיציאָנעלע דעפוטאַטען שאַרף קריטיקירט די זאַפּאַלקעס הלואה. אין דער בודזשעט-קאָמיסיע איז בעטראַכט געוואָרען דער בודזשעט פון קאָמוניקאַציע-מיניסטעריום.

דער באַהן-מיניסטער האָט געהאַלטען אַ לענגערע רעדע. די באַהנען אַרבייטען איצט מיט דעפיציט. עס איז קענטיג די קאָנקורענץ פון די אויטאָבוסען, וועלכע קאָנקורירען מיט די באַהנען. עס וועט דעריבער נויטיג זיין צו נאָרמירען דעם אויטאָבוסען-פערקעהר אַזוי אַז זאָלען אונטעליגע אַ קאָנטראָלע פון באַהן-מיניסטעריום.

בעשטימט דעם שטעלפערטרעטער פון פערשטאַרבענעם דייטשען באטשאפטער אין ווארשא

בערלין 10 יאַנואַר (ספּעציעל צום „ל. ט.") היינט איז אונטערגעשריבען געוואָרען די נאָמינאַציע פון פאָן מאָלטקע דעם ביז איצטיגען דירעקטאָר פון דער מזרח-אפטיילונג אין דייטשען אויסערן-מיניסטעריום אַלס דייטשער באָטשאַפטער אין וואַרשאַ.

נייע ארעסטען פון ציוניסטען אין סאוויעט-רוסלאנד

ירושלים, (יט"א)

די געזעלשאַפט „מגן" (הילף פאַר די רוסישע ציוניסטען) האָט בעקומען אַ בעריכט פון רוסלאַנד, אין וועלכען עס ווערט געזאָגט, אַז די לעצטע עטליכע חדשים האָט זיך אין סאָוויעט-רוסלאַנד אָנגעהויבען אַ נייע כוואַליע פון פּאָליטישע אַרעסטען. צווישען די אַרעסטירטע געפינען זיך אויך פיל ציוניסטען. די ג.פ.או. מוט אַלץ, כדי וואָס לענגער צו האַלטען די אַרעסטירטע אין די געפענגנישען. עס ווערען נעמען זיי פרעפאַרירט אַלץ נייע בעשולדיגונגען. יעדען פון די נייע אַרעסטירטע דראָהט אַזוי אַרום לאַנג-יעהריגע תפיסה און פערשי־קונג.

לעצטענס זענען דריי פּרויען-ציוניסטינס פערשיקט געוואָרען קיין צענטראַל סיביר, און דער געוועזענער סטודענט, איינע פון די ערגסטע פערשיקונגס-פּלעצער. די נעמען פון די פרויען זענען נאָך נישט בעקאַנט. מען ווייס בלויז, אַז זיי זענען מיטגלידערינס פון דער אומלעגאַלער החלוץ-אָרגאַניזאַציע. איינע פון די חלוצות האָט בעקומען אַ רייזע-ערלויבניש קיין א"י. דער פּאַספּאָרט-אַמט האָט איהר אָבער מיטגעטיילט, אַז קיין א"י וועט מען איהר נישט לאָזען פאָהרען, ווייל „דאָרט שטאַרבען מענשען פון הונגער".

ענטגילטיגער רעזולטאט פון די וואהלען צו דער „אספת הנבחרים"

ירושלים, 10 יאַנ. (יט"א) דער אַלגעמיינער וואַהל-רעזולטאַט צו דער „אספת הנבחרים" איז פאָלגענדער:

די „הסתדרות העובדים" האָבען בעקומען 22,336 שטימען, וואָס עס מאַכט אויס 46 פּראָצ. פון דער אַלגעמיינער צאָהל שטימען. אין יאָהר 1925 האָבען זיי בעקומען 43 פּראָצ. די רעוויזיאָניסטען האָבען בעקומען 9 טויזענד שט.—20 פּראָצענט. אין יאָהר 1925 האָבען זיי געהאַט נאָר 7 פּראָצ. „מזרחי"—2221 שטימען. אַלגעמיינע ציוניסטען—1431 שטימען. פרויען-ליסטע—1178 שטימען. לינקע פּועלי ציון—602 שט. קאָמוניסטען—316 שטימען. אין תל-אביב האָבען די לינקע פ. צ. בעקומען 209 שטימען, קאָמוניסטען—189 שט.

דער רושם אין לאנדאן צוליב'ן נצחון פון די רעוויזיאניסטען

לאָנדאָן 10 (י. ט. א) דער רעזולטאַט פון די וואַהלען אין ארץ-ישראל צו דער „אספת הנבחרים" האָט געמאַכט אַ גרויסען רושם. די רעוויזיאָניסטען האָבען זיך נישט גערעכט אויף אַזאַ שטאַרקען ערפאָלג. זיי האַלטען, אַז די רעוויזיאָניסטען וועלען בעקומען דעם פאָרזיצער-אַמט אין ועד הלאומי. ס'איז אָבער מעגליך, אַז מ'וועט נישט וועהלען קיין פאָרזיצער, נאָר אַ פּרעזידיום.

די רעוויזיאניסטען געגען אפלעגען דעם קאנגרעס

לאָנדאָן 10 (יט"א) דער פערטרעטער פון די רעוויזיאָניסטען אין אַקציאָנס-קאָמיטעט ד"ר ליכטהיים האָט זיך געווענדעט מיט אַ בריף צו דעם עקזעקוטיווע אין וועלכען ער פרעגט אָן, פאַרוואָס די עקזעקוטיווע האָט צונויפגערופען אַ דרינגענדע זיצונג פון אַקציאָנס-קאָמיטעט נישט פערשטענדיגענדיג זיך דערוועגען פריהער מיט'ן אַקצ.-קאָמיטעט. ד"ר ליכטהיים זעהט אין דעם אַ ווילען צו פערציהען דעם קאָנגרעס.

קלעצקער ראש-ישיבה געשטארבען אין אמעריקא

ניו-יאָרק 10 (יט"א) אין עלטער פון 40 יאָהר איז דאָ געשטאָרבען דער קלעצקער ראש-ישיבה הרב דוד קרייזער. ער איז געקומען קיין אַמעריקא זאַמלען געלד פאַר דער דבאַמאָנטער ישיבה.

עמי יאהנסאן אין מאסקווא

קיין פעקין וועט זי פליהען ערשט אין פריהלינג

מאָסקוואַ, 10 (כפ. צום „ל. ט.") דאָ איז היינט אָנגעקומען מיט דער באַהן די ענגלישע לופט-פליהערין פריילין עמי יאָהנסאָן. זי איז אויפגענומען געוואָרען דורך פאָרשטעהער פון דער סאָוויעטישער מאַכט און פון דער ענגלישער אַמבאַסאַדע אין מאָסקווע.

זי האָט דאָ אָפּגעהאַלטען אַ בעראַטונג מיט סאָוויעטישע לופט-פליהער וועגען איהר לופט-רייזע קיין פעקין. צוליב די שווערע אַטמאָספערישע בעדינגונגען האָט זי בעשלאָסען אָפּצולייגען דעם פליה קיין פעקין ביז פריהלינג.

עקספאזע פון מיניסטער זאלעסקי

אויף דער נעכטיגער זיצונג פון דער אויסערן-קאמיסיע ביים סיים

שלום איז דער הויפט-יסוד פון דער פוילישער אויסערן-פאליטיק, ערקלערט דער מיניסטער

וואַרשאַ 10. יאַנואַר (טעלעפ. פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט האָט אויסערן-מיניסטער זאַלעסקי געהאַלטען אַ'ן עקספּאָזע אין דער אויסערן-קאָמיסיע ביים סיים.

די אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע — זאָגט דער מיניסטער — איז איצט אַ שווערע. אומעטום הערשט אַ'ן ערנסטער קריזיס פון מאַטעריעלען און פּסיכישען כאַראַקטער.

פּוילען געפינט זיך איצט אין דער גינסטיגער לאַגע, וואָס איהר אויסערן-פּאָליטיק ווערט אונטערגעשטיצט פון די קאָנסאָלידירטע כוחות פון פאָלק, וואָס שטעלען זיך איינשטימיג אַ קעגען יעטוועדע פּרובען אָנצוריהרען אונזערע ריכטיגע רעכט.

דער דאָמינירענדער כאַראַקטער פון דער פּוילישער אויסערן-פּאָליטיק איז דער שלום.

אין די אינטערנאַציאָנאַלע בעציהונגען שפּילט איצט די גרעסטע ראָל דער ווירטשאַפטליכער קריזיס, וואָס לאָזט זיך אומעטום שטאַרק פיהלען. פּוילען העלפט גערן מיט אַלע אינטערנאַציאָנאַלע פּרובען צו לינדערן. דעם קריזיס דער מיניסטער דערמאָנט דאָ די קאָנפערענצען פון די אַגראַר-מלוכות מיט'ן אַנטייל פון פּוילען. פּוילען האָט לעצטענס געשלאָסען מיט אַ גאַנצער רייהע מלוכות 87 אָפּמאַכען.

נאָכדעם ווי דער מיניסטער רעדט אַרום די בעדייטונג פון דער פעלקער-ליגע און די אַרבייטען פון דער ענטוואָפענונגס-קאָנפערענץ געהט ער אַריבער צו דער דייטשער פּראָפּאַגאַנדע געגען פּוילען און ער ערקלערט:

„מיר ווייזען אַרויס פיל געדולד און קאַלט-בלוט, מען דאַרף אָבער נישט פערגעסען וועגען דעם, אַז העצענדיג פון איין זייט, קען מען נישט פערלאַנגען ליבע פון צווייטען צד".

100.000 עמיגראנטן זאלן מוזן פערלאזן אמעריקא

מורא'דיגע באהן-קאטאסטראפע אין אמעריקא — 170 מענשען אומגעקומען

100 טויזענד עמיגראנטען דראָהט ארויס-געשיקט צו ווערען פון אמעריקא

א גזירה, וואס וועט פאלען אויף יודישע מאסען.

ניו-יאָרק, 10 (יט"א) דאָס עמיגראַציע-מיניסטעריום האָט אַריינגעטראָגען אין סענאַט אַ נייעם ביל אין וועלכען ס'ווערט אָנגעוויזען, אַז אין לאַנד געפינען זיך דאָ 400 טויזענד פרעמדע, וועלכע זענען אַריינגעקומען אומלעגאַל. 100 טויזענד דאַרפען דעריבער אַרויסגעשיקט ווערען פון לאַנד. דער ביל זעהט פאָר אַ נייע עמיגראַציע-בעגרענצונג ביז 10 פּראָצ. אין פערהעלטעניש צו דער ביז-איצטיגער בעגרענצונג.

שרעקליכע באהן-קאטאסטראפע מיט פיל מענשליכע קרבנות

ניו-יאָרק, 10 יאַנואַר (סס. צום „ל. ט.") אין אָאַייקוויל איז פאָרגעקומען אַ מורא'דיגע באַהן-קאַטאַסטראָפע. 170 פּאַסאַזשירען זענען אומגעקומען. די סבה פון דעם שרעקליכען פאָרפאַל איז דאָס אָפּרוקען זיך די ערד.

קרן תל-חי-קאנפערענץ פון פאליסיער און נאוואגרודקער וואיעוואדזשטווס

קאָסאָוו - פּאָלעסקי (יט"א)

דעם 1-טען און 2-טען פעברואַר ה. י. וועט דאָ אָפּגעהאַלטען ווערען אַ קאָנפערענץ פון קרן-תל-חי אויף פּאָלעס-יער און נאָוואָגרודקער וואָיעוואָדזשטווס.

עס איז געשאַפען געוואָרען אַן אָרגאַניזיר-ביוראָ, בראש פון וועלכער עס שטעהט דער דירעקטאָר פון דער די-גער „תרבות"-שולע, ה' י. שי פעקער.

לארד-מעלטשעט-גאס אין חיפה

ירושלים, (יט"א)

דער פאָרשטעהער פון לאָרד מעלטשעט'ס נזמער און א"י ה' הלל וועצמאַן איז אַרויסגערופען געוואָרען געוואָרען קיין לאָנדאָן, כדי אָפּצונעמען אינסטרוקציעס וועגען דער וועטערדיגער פיהרונג פון לאָרד מעלטשעט'ס א"י-אונטערנעמונגען.

אין הדר-הכרמל, די יודישע פאָרשטאָט פון חיפה, איז אַ גאַס אָנגערופען געוואָרען אויפ'ן נאָמען פון פערשטאָרבענעם לאָרד מעלטשעט.

גרויסע דעפראודאציעס אין קאלישער שעכט-הויז

קאַליש, (טעל.) בעת'ן קאָנטראָלירען די קאַסע-ביכער פון הויגען שטאָטישען שעכט-הויז איז ענטדעקט געוואָרען מיספּרויכען אויף 30 טויזענד זל. די מיספּרויכען זענען אויסגעפיהרט געוואָרען דורך דער קאַסירערין, וועלכע איז געשטאַנען אין קאָנטאַקט מיט אייניגע פלייש-הורטאָווניקעס. אַלע זענען אַרעסטירט.

ווידער וועגען ביליגער מאכען פראדוקטען

זיצונג פון עקאנאמישען קאמיטעט ביים מיניסטער-ראט.

וואַרשאַ 10. יאַנואַר (טעלעפאָניש) אונטערן פאָרזיץ פון פּרעמיער סלאַוועק איז היינט פאָרגעקומען אַ זיצונג פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט ביים מיניסטער-ראַט. עס איז בעטראַכט געוואָרען די פּראַגע וועגען ביליגער מאַכען פּראָדוקטען פון ערשטען געברויך.

עס איז אונטערגעשטראָכען געוואָרען, אַז דאָס פּראָבלעם מוז געלעזט ווערען מיט גרויס ישוב הדעת און קען נישט געמאַכט ווערען אָפּהענגיג פון עווענטועלע לוין-רעדוקציעס פון בעאַמטע ווי פון פּריוואַט-אָנגעשטעלטע אַרבייטער.

30 מיל. בעטרעפט היי-יעהריגער בודזשעט אין לאדז

בעדייטענדע אפשפארונגען אויף אלע געביטען

ווי בעקאַנט, ווערען אין מאַגיסטראַט איצט געפיהרט די בודזשעט-דעבאַטען פאַר 1931. דער בודזשעט וועט אינגיכען אָנהויבען בעטראַכט צו ווערען דורכ'ן פּלענום פון שטאָט-ראַט.

ביים צוזאַמענשטעלען דעם בודזשעט איז גענומען געוואָרען אין בעטראַכט, אַז דער לאָדזער מאַגיסטראַט קאָן נישט רעכענען אויף הלוואות. ממילא מוזען אַלע אויסגאַבען מתחילת בעשרענקט ווערען.

דער איצטיגער בודזשעט פון דער שטאָט לאָדז וועט אַזוי אַרום בעטרעפען עטליכע און 30 מיליאָן זל. בעת אין די פערגאַנגענע יאָהרען איז דער בודזשעט געוועזען פּרעלימינירט אויף אַריבער 50 מיליאָן זל.

—==0§0==—

זאפאלקעס שוין טייערער אהן גרונד

די לעצטע טעג איז דער פּרייז פון זאַפּאַלקעס און הורט-פּערקויף געשטיגען פון 300 אויף 350 זל. אויפ'ן קאַסטען.

צוליב דעם זענען די שוועבעלעך אין איינצעל פּערקויף אויך געשטיגען פון 7 אויף 8 גראָשען אויפ'ן שאַכטעלע.

שול-געביידעס פאר באלוט

דער לאָדזער מאַגיסטראַט האָט זיך געווענדעט צום בילדונגס-מיניסטעריום וועגען קרעדיט אויף צו פערענדיגען די שוין אָנגעהויבענע בוי-אַרבייטען פון שול-בנינים אין לאָדז און איך צוזוטרע־טען בויען שולען אין באַלוט צו דעם צוועק און די לאָדזער זעלבסטפערוואַלטונג גרייט צו געבען אומזיסטע שטאָטישע פּלעצער.

פייערליכער באנקעט לכבוד לאזאר קאהאן אין ווארשאווער „צענטראל"

וואַרשאַ, 10. יאַנואַר (טעל.)

פרייטאָג איז אין באַר „צענטראַל" פאָרגעקומען אַ פייערליכער באַנקעט לכבוד דעם 25. יעהריגען יוביליאום פון זשורנאַליסטישער טעטיגקייט פון רעדאַקטאָר לאַזאַר קאַהאַן. צום באַנקעט זענען געקומען איבער 100 פּערזאָן פון דער זשורנאַליסטישער משפּחה, ווי אויך פון די אַרטיסטישע און געזעלשאַפטליכע קרייזען, וואו דער בעל היובל איז די גאַנצע צייט געווען מעטוגנ. דעם פאָרזיץ האָט געפיהרט נח פּרילוצקי. עס זענען געהאַלטען געוואָרען פיל טאָאַסטען און בעגריסונגען. אין נאָמען פון ליטעראַטען-פאַראיין האָט בעגריסט דעם יוביליאַר דער פאָרזיצענ-דער בערלינסקי. פון „יוואַ" נחמן מייזעל, פון צ. ק. פון האַנדווערקער-פערבאַנד — גנוו. דעפּ. ראַסנער, פון רעד. „אונזער עקספּרעס" — צעטלין און דרעפּס. אין נאָמען פון דער רעדאַקציע „לאָדזער טאָגעבלאַט" האָט בעגריסט רעדאַקטאָר ישראל קאַהאַן. עס האָבען אויך גערעדט מאַרק אַרנשטיין, יאָנאַס טורקאָוו.

עס זענען אָנגעקומען פיל בעגריסונגס-דעפּעשען, דערגנטער פון דער לאָדזער קהלה, פון ד"ר שאַפּאַר, לאַצקי בערטאָלדי און פיל צנד.

דער באַנקעט איז פאָרגעקומען אין אַ געמיטליכער שטימונג און האָט אין בערנעלאָזט אַ גוטען אייגדרוק.

קורצע ידיעות.

אין קובא איז אויסגעבראָכען אַן אויפשטאַנד. עס קומען פאָר בלוטיגע צוזאַמענשטויסען מיט די רעוואָלוציאָנערען.

———

די אונטערהאַנדלונגען צווישען די אַרבייטסגעבער און אַרבייטער אין רור-געביט האָבען צו קיין רעזולטאַט נישט געבראַכט.

———

דער שטרייק אין וואַיילס דויערט ווייטער. צו קיין הסכם איז נישט גע-קומען.

חיונה-קאסטען אין 1930

די קאָמיסיע פעסטצושטעלען די חיונה-קאָסטען אין לאָדז האָט בערעכענט, אַז אין פערגלייך מיט 1929 איז די אויסהאַלטען פון אַ פאַמיליע אין 1930 געפאַלען אויף 8 פּראָצענט.

„זאַוויערטשע" קינדיגט

די טעקסטיל-פירמע „זאַוויערטשע" האָט געקינדיגט אַלע איהרע פאַבריקס-אַרבייטער מיט'ן ציל זיי נאָכדעם צו רייסען די לוינען.

ליקווידירטע געשעפטען מוזען אנגעמעלדעט ווערען

צוליב דעם, וואָס צום אָנהייב פון 1931 ווערען אין לאָדז געשלאָסען אַ סך געשעפטען, מוז מען אויפמערקזאַם מאַכען, אַז וועגען יעדען ליקווידירטען געשעפט מוז מען מעלדען אין אינדוסטריע-אַמט ביים מאַגיסטראַט. די שולדיגע אין עובר זיין די פאָרשריפט וועלען שטרענג בעשטראָפט ווערען.

עקספאזע פון אינערן-מינ. סקלאדקאווסקי

בעת דער דיסקוסיע איבער'ן בודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום אין דער סיים-קאמיסיע

מיניסטער סקלאדקאווסקי וועגען בריסק, די וואהלען, פאציפיקאציע פון מזרח-גאליציען און דער בעציהונג פון דער פאליציי צו די ארעסטירטע.

דעפ. ראזמארין—נישט-אפיציעלער מיטגליד פון דער בודזשעט-קאמיסיע מיט בעראטונגס-רעכט

ווארשא, (טעל.) די בודזשעט-קאמיסיע פון סעם איז פארטאג צום ערשטען מאל צוזאמענגעטרעטען צו איהר ארבעט, צו בעטראכטען דעם בודזשעט אויפ'ן יאהר 1931—32.

פרעזעס בורקא לענט פאר, אז דעם רעפ. ראזמארין פון יודישען „קאלא", וועלכער איז נישט קיין מיטגליד פון דער קאמיסיע, זאל אנערקענט ווערען די רעכט צו בעטייליגען זיך אין די זיצונגען פון דער קאמיסיע מיט בעראטונגס-רעכט און מיט'ן רעכט אריינצוטראגען פארשלאגען. די קאמיסיע האט מסכים געווען מיט'ן פארשלאג. דער ווייצע מארשאלעק

פאלאכעוויטש רעפערירט דעם בודזשעט פון אינערן-מיניסטעריום

נאכ'ן רעפעראט האט זיך ענטוויקעלט א דיסקוסיע, אין וועלכער עס האבען זיך בעטייליגט די דעפוטאטען משאפינסקי (פ.פ.ס) דעפ. רומאר (ענדעקעס), רוך, (ב.ב.) און לוצקי (אוקראינער).

משאפינסקי דערמאנט די מעשה בריסק

ער ווייזט אן, אז דאס שלאגען און די רדיפות איז געווארען א סיסטעם, ער דערמאנט דעם פראצעס פון צענטנערשווער'ס בלומערשטע מערדער, דאן געהט ער איבער צו דער פאציפיקאציע אין מזרח-גאליציען, און צום סוף פרעגט ער צי עס איז אמת, אז די רעגירונג האט פערבאטען צו דעמאנסטרירען אין פוילען רעמארק'ס פילם „אויפ'ן מערב פראנט קיין נייעס".

דעפ. רומאר רעדט אויך וועגען בריסק, וועגען די שיקאנעס בעי די וואהלען, וועגען די רדיפות אויף דער אפאזיציאנעלע פרעסע א. א. וו.

פאציפיקאציע

דער אוקראינער דעפוטאט לוצקי דערמאנט מיט פערביטערונג וועגען דער רעגירונג, וועלכע האט טראץ דעם, וואס זי האט געוואוסט, אז נישט דאס גאנצע אוקראינישע פאלק סאלידאריזירט זיך מיט די רעוואלוציאנערען, האט דאן איינגעפיהרט קאלעקטיווע שטראף-מיטלען פאר גאנצע אוקראינישע דערפער. ער ערקלערט, אז די מעשים, וואס זענען אויסגערעכענט געווארען אין דער אינטערפעלאציע פון די אוקראינישע אינטערפעלאציעס, זענען נאך נישט קיין העלפט פון דעם, וואס עס איז פארגעקומען אין דער ווירקליכקייט.

נאך דער דיסקוסיע האט גענומען דאס ווארט דער אינערן מיניסטער סקלאדקאווסקי.

די רעדע פון מינ. סקלאדקאווסקי

דער מיניסטער ענטפערט קודם כל אויף די פארווארפען וועגען

מיסברויכען ביי די וואהלען

אין אז די רעגירונג האט זיך בעטייליגט אין די וואהלען. דער מיניסטער ערקלערט, אז עס איז נאך נישט געווען קיין רעגירונג, וואס זאל זיך נישט בעטייליגען אין די וואהלען. יעדע רעגירונג איז פעראנטווארטליך נישט בלויז פאר דער געגענווארט נאר אויך פאר דעם, ווי עס וועט זיך געשטאלטען די צוקונפט און דאס ווערט אויסקריסטאליזירט אין וואהלען. און היות איך האלט, אז דער בעסטער וועג, וואס פיהרט צו א גלענצענדער צוקונפט איז דער וועג פון מארשאל פילסודסקי, האב איך בעפוילען די סטאראסטעס אנצונעמען אלע לעגאלע מיטלען. (דעפ. טראמפטשינסקי: די בלויז לעגאלע?) אז די

אידעע פון מארשאל פילסודסקי זאל טריומפירען.

איך האלט, אז א רעגירונג וואס וואלט אין דעם פאל נישט גענומען אויף זיך די פעראנטווארטליכקייט, וואלט זי נישט געהאט ערפילט איהר חוב.

דער פזמון וועגען וואהל-מיסברויכען איז נישט קיין נייער, יעדע פארטיי, וואס האט געליטען א מפלה בעי די וואהלען שרייט, אז די רעגירונג איז בעגאנגען וואהל-מיסברויכען. איבערגעהענדיג צו די רדיפות אויף דער פרעסע בעת דער וואהל-קאמפאניע, זאגט דער מיניסטער, אז שוין אין יאהר 1929 האבען די לאקאטארען פון'ם הויז, וואו עס געפינט זיך די דרוקעריי פון „א.ב.צ." פראטעסטירט געגען די איינריכטונגען פון דער דאזיגער דרוקעריי. מ'האט דאן פארגעלעגט, אז די דרוקעריי זאל אדורכפיהרען טעכנישע ענדערונגען, זי האט עס אבער נישט געטון און דערנאך האט מען זי פערמאכט. אלע

רעפרעסיעס געגען דער פרעסע אין 1930

זענען בעשטעטיגט געווארען דורכ'ן געריכט אויף 95 פראצ.

און איצט בריסק. וועגען דעם וואס מען קאן געגען רעדען אויף דער יודישער קאמיסיע, איך שטעל נאר דא פעסט, אז ה' משאפינסקי, וועלכער איז אזוי עמפינדליך אויף פיזישע יסורים, האט מיט קיין איין ווארט אין זיין רעדע נישט דערמאנט וועגען די בלוטיגע אנפאלען אין טשענסטאכאוו, און ער האט אויך נישט געוואלט דערמאנען וועגען די פארבריטונגען צו אנ'אטענטאט אויפ'ן מארשאל פילסודסקי. איך שטעל פעסט, אז אזעלכע פארבריטונגען זענען געמאכט געווארען.

איבערגעהענדיג צו דער

פאציפיקאציע פון מזרח-גאליציען

ערקלערט דער מיניסטער, אז אלץ וואס עס איז דארט פארגעקומען האט געהאט זיינע סבות, זיין פערלויף און זיינע פאלגען. איך שטעל פעסט, אז די רוהיגע אוקראינישע בעפעלקערונג איז לאנגע צייטען טעראריזירט געווארען פון די אוקראינישע רעוואלוציאנערען. זיי האבען געצוואונגען די רוהיגע אוקראינער צו בעהאלטען זייערע געוועהר סקלאדען, אויסבעהאלטען געזוכטע פערברעכער, וכדומה. די פוילישע רעגירונג האט אזא זאך שוין מעהר נישט געקענט טאלערירען. דער רעגירונג קאן אין דעם פאל נישט געמאכט ווערען קיין פארווארף, דעם פארווארף פערדינען די, וועלכע האבען דערפיהרט דערצו. די אויטארען פון דער

סאבאטאזש-אקציע

זענען געווען פארבריטעט צו א קאנטר-אקציע פון דער רעגירונג. עס איז מעהר נישט קיין צווייפעל, אז דער איינציגער ציל פון דער אקציע איז געווען די אנטי-פוילישע פראפאגאנדע אין אויסלאנד. די סאבאטאזש-אקטען זענען אין 19 פאלען געווענדעט געגען רעגירונגס-בנינים און 172 פאלען געגען פריוואט פערזאנען.

דא און דארט האבען דערפון אויך געליטען יודען

דער ציל פון די אנפאלען אויף יודישע געוועלבער איז געווען צו בעפרייען די אוקראינישע קאאפעראטיוון פון דער יודישער קאנקורענץ. ווען אלע פרעווענטיוו-מיטלען האבען זיך ארויסגעוויזען פאר צוועקלאז, האט די רעגירונג געמוזט אנקומען צו שטארקערע מיטלען, אפשר אויך שווערע מיטלען, אבער די פעראנטווארטליכקייט פאלט אויף די, וואס האבען דעם גאנצען ענין פראוואצירט.

די פאציפיקאציע איז געגאנגען מיט דער הילף פון מיליטער

און פאליצעי-אפטיילונגען. די מיליטער-אפטיילונגען האבען ארומגערינגעלט א דארף, דער פיהרער פון דער אפטיילונג האט ארויסגערופען דעם וואיט און דעם גמינע-ראט און זיי געהייסען ארויסגעבען דאס געוועהר און אויפרייס-מאטעריאל. פון דארף האט מען קיינעם נישט ארויסגעלאזט, דאן איז פארגעקומען א רעוויזיע. בעי פערענטפערונג פערזאגען האט מען אויפגעריסען די פאדלאגע און דעם דאך, איך מוז פאר אייך קיין שום זאך נישט פערהוילען. דער מיניסטער דערציילט וויפיל ביקסען, באגנעטען, שטולעטען, שווערדען, קוילען, באמבעס און אנדערע מכשירים עס זענען געפונען געווארען בעי די רעוויזיעס. עס איז אויך געפונען געווארען אונלעגאלע ליטעראטור.

עס זענען פערהאלטען געווארען 1799

פערזאנען, 596 פון זיי זענען בעפרייט געווארען. צווישען די ארעסטירטע געפינען זיך 220 סטודענטען, 360 גימנאזיסטען און 30 גלחים.

אויב עס זענען בעת דער פאציפיקאציע פארגעקומען פאלען פון שלאגען די ארעסטירטע, און אזעלכע פאלען זענען געווען גאנץ געניג, ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג און די שולדיגע וועלען בעשטראפט ווערען. דאס שלאגען האט אבער נישט געטראגען דעם כאראקטער פון א סיסטעם.

דער מיניסטער געהט איבער צו די פארווארפען וועגען

שלאגען ביי ארעסטען

און פאליצייאישע אויספארשונגען. שוין 4 יאהר — זאגט דער מיניסטער — הער איך, אז די פאליצעי איז געווען גוט און איצט איז זי קאליע געווארען. און אין נאך א האלב יאהר ארום וועט קומען צו א קאטאסטראפע, „ווארום די פויערים וועלען זיי מיט די קלאנצעס ארויסווארפען." יעדעס יאהר גרינצעלט אויף מיר די הויז, איך בערוהיג זיך אבער, עס גרינצעלט ווידער און דאך ערקלערט זיך די פאליצעי, וואס אמאל מעהר א גרעסערע אכטונג און הארבזאמקייט וועגען דעם ענין צענטנערשווער פיהרען זיך צוויי פראצעסען איינעם דורכ'ן פראקוראר און איינער דורך די אנגעקלאגטע. איך האב אויסגעפארשט

די אויספארשונגס-אמטען אין פויזען און לאדז

זיי געפינען זיך אין פארטער, מארטורען איז דערנייבער אויסגעשלאסען. דעפוטאט משאפינסקי בעקלאגט זיך, אז די ארעסטירטע זענען ברודיג. יא מיר ווילען דאס בעקעמפען, אבער עס איז א שווערער ענין, ווארום די ארעסטאנטען קומען ברודיג און פערלויזט און א באד איז בעי די ארעסט-הייזער נישטא. די פאליצעי מוז אויך דאך נישט א מאנירלעהרערין און נישט קיין מיטגלידער פון דער היילס-ארמעע, זיי מוזען אנפאפען ברוטאל פאר'ן קאלנער דעם, וואס דראהט רוהיגע מענשען. די פאלען ווען די פאליצעי האט געשלאגען בעי די ארעסטען זענען געווען אין 1927—58, אין 1928—17 און 1929—23 און אין 1930—19 און און אט די אלע פאלען זענען די שולדיגע פאליציאנטען געווארען דערוויטערט. אבער ווען ברעזט מאלינאווסקי בעקלאגט זיך אויף א פאל פון שלאגען בעים ארעסטירען, איז דאך דאס רעסען זיך בעת'ן ארעסטירען אונפערמיידליך. (פ. מאלינאווסקי: דער ארעסטירטער איז געלעגען אויף דער ערד) צי ווייסט איהר אבער, הער, צי ער האט נישט געהאט קיין מעסער אדער א רעוואלווער? צי ווייסט איהר, וואס דאס איז אנ'אקס? ער סימולירט א פערחלש'טען כדי צו קענען מיט'ן קאפ שטויסען דעם אראפבייגענדען זיך פאליציאנט וואו עס קומט פאר א ברוטאלער קאמף קען מען נישט פערלאנגען פון דער פאליצעי קיין סאלאן-האלטונג.

ביז איצט זענען שוין אומגעקומען אין קאמף מיט באנדיטען 479 פאליציאנטען און 4 אפיצירען. די פאליצעי מוז זיין ברוטאל, כדי די וועמען ער שיסט זאלען זיך קענען פערהאלטען סאלאנמעסיג.

מיין פראגראם

ה' משאפינסקי פערלאנגט פון מיר אנ'עקספאזע. איך קען עס איבערגעבען קורץ: שטרעבען מיט אלע לעגאלע מיטלען צו פערזיכערען ארדנונג און רוה אלע בירגער אהן אונטערשייד פון נאציאנאליטעט און גלויבען.

נאכ'ן מינ. סקלאדקאווסקי האבען נאך גערעדט ווייצע מינ. קארסאק וועגען געזעץ-פראיעקט פון די זעלבסטפערוואלטונגען און דער רעפערענט פאלאקיעוויטש.

דערויף איז די זיצונג געשלאסען געווארען.

יוד. ארבייטער איז מאסקווע לעזען און רעדען בלויז רוסיש

אנ'אנקעטע פון „עמעס" צווישען 18.000 יודישע ארבייטער

מאסקווע, (יט"א)

דער „עמעס" האט דורכגעפיהרט אנ'אנקעטע, וועלכע בעווייזט, אז יודיש ווערט בסדר אלץ מעהר ארויסגעשטופט פון לעבען דורך דער רוסישער שפראך און אז די צוקונפט פון יודיש אין ראטען-פערבאנד זעהט אויס צו זיין א גאנץ אומזיכערע. די אנקעטע האט פעסטגעשטעלט, אז [illegible] אלע ארבייטער לעזען כמעט אויסשליסליך רוסיש. עס האנדעלט זיך וועגען די אינטעליגענטע און פארטייאישע ארבייטער, וועלכע זענען בעקאנט מיט שעהנע ליטעראטור, סאציאלע און עקאנאמישע פראגען, קונסט א. א. וו. די אנקעטע האט ארומגענומען 18,000 יודישע ארבייטער, דאס רוב אזעלכע, וואס האבען פערלאזען זייערע היימען און די פראווינץ-שטעט און זיך בעזעצט אין מאסקווע.

דער „עמעס" שטעלט פעסט, אז דער זעלבער גורל, וואס טרעפט יודיש, מיידט אויך נישט אויס אלע מינדערהייטען-שפראכען. אין מאסקווע זענען דא ביבליאטעקען אין אלע מינדערהייטען-שפראכען. אבער אלע ביבליאטעקען ווערען גענומען ווען נור די סובסידיעס און די פערשידענע פארמען, וואלטען זיי זיך זיכער נישט געקענט אויסהאלטען און וואלטען שוין לאנג געשלאסען געווארען. אט די אלע ביבליאטעקען זענען פאקטיש בלויז מיזעען פאר די מינדערהייטען-שפראכען, פון וועלכע עס געניסען נישט די ברייטע מאסען. פאלאקען, דייטשען, יודען, אוקראינער, גרוזינער, ווייסרוסען אין מאסקווע — אלע אסימילירען זיך, לעזען און רעדען רוסיש און פערשטויסען זייערע מינדערהייטען-שפראכען.

בעריכטיגונג

ווארשא, (יט"א) אין די צייטונגען פון 6-טען ה. ח. איז פערעפענטליכט געווארען א יט"א-דעפעשע פון בערלין וועגען א געשפרעך מיט א פיהרענדער דייטשער פערזענליכקייט וועגען דער מעגליכקייט פון ארייננעמען די היטלעריסטען אין דער דייטשער רעגירונג. די דאזיגע דעפעשע איז על-פי טעות דאטירט געווארען פון בערלין אנשטאט פון לאנדאן, וואו דער געשפרעך איז פארגעקומען. ווי יט"א דערוויסט זיך, ווערט אין די בערלינער פאליטישע קרייזען די לאגע בעאורטיילט אויף אנ'אנדער אופן. אויך די דייטשע רעגירונגס-פאליטיק ווערט אנדערש אויפגעפאסט.

ניי'ע ערד-קניה אין ארץ-ישראל פון „חברת הכשרת הישוב"

ירושלים, (יט"א)

די טעג איז פינאליזירט געווארען א וויכטיגע בערדען-קניה פון דער „פאלעסטיין לענד דעוועלאפמענט קאמפאני" (חברת הכשרת הישוב). הגם די קניה בעטרעפט א שטח פון בלויז 1200 דונאם, דאך ליגט איהר בעדייטונג דערין, דאס דורך איהר ווערט פערגרעסערט דער ים-ברעג-שטח פון דער זעהר גוט פראספערירענדער קאלאניע הרצליה. דורך דער דאזיגער קניה ווערט פערגרעסערט ביז רונד 50,000 דונאם דער יודישער בעזיץ אין שטח פון ים-ברעג. דער גרעסטער טייל פון דעם שטח איז ערווארבען געווארען דורך דער „חברת הכשרת הישוב."

יודען—היטלעריסטען

בערלין, (יט"א)

די צייטשריפט „דער נאציאנאל-דויטשע יוד" (רעדאגירט דורך מאקס נוימאן) איז ארויסגעטרעטען מיט דעם ארגינעלען פראיעקט, אז יודען זאלען צושטעהען צו דער... היטלער-פארטיי. די צייטונג ערקלערט: „צי דארפען יודען ווערען מיטגלידער פון דער נאציאנאל-סאציאליסטישער פארטיי? זייטער דער יודישער פאטריאט מוז שטעהן יעטווערע פארטיי, וואס דינט דייטשלאנד, זאגאר אויב די פארטיי איז אנטיסעמיטיש. דערנייבער מוזען מיר מסכים זיין מיט אדאלף היטלער'ס פאשיסטישען פראגראם, ווייל דאס דאזיגע פראגראם לעזט דייטשע פראבלעם אויך מיר, יודען, זענען דאך דייטשען!"

אנטי-שחיטה-געזעץ אין דער פריי-שטאט ברעמען

בערלין, (יט"א)

אין דער פריי-שטאט ברעמען זאל אינגיכען איינגעפיהרט ווערען א שחיטה פערבאט. א ספעציעלע קאמיסיע מיט פארשטעהער פון אלע פארטייען אין ברעמענער לאנדטאג האט אנגענומען דעם פראיעקט פון שחיטה-פערבאט. פאר'ן פערבאט זענען אין לאנדטאג די סאציאל-דעמאקראטען, דייטש-נאציאנאלע און נאציאנאל סאציאליסטען (היטלעריסטען), וועלכע האבען צוזאמען אן איבערוויעגענדע מערהייט.

די אויסלענדישע יודען אין פרייסען

בערלין, (יט"א)

די עקאנאמיש-סטאטיסטישע סעקציע ביים יודיש-וויסענשאפטליכען אינסטיטוט (ייווא) בעארבייט ווייטער די מאטעריאלען וועגען די אויסלענדישע יודען אין פרייסען אויפ'ן סמך פון דער סטאטיסטיק, וועלכע איז פערעפענטליכט געווארען אין פראפ. זילבערגלייטס בוך. די ווייטערדיגע צאהלען אונטערשטרייכען נאך בולט'ער דעם טיפען אונטערשייד אין דעם סאציאלען מצב צווישען די דייטשע און אויסלענדישע יודען.

פון דער פאלקסצעהלונג קאן מען פעסטשטעלען וויפיל יודען, דייטשע און אויסלענדישע זענען בעשעפטיגט אין דער גרויס-אינדוסטריע אדער אינ'ם גרויס-האנדעל און וויפיל אין דער קליין-אינדוסטריע אדער קליינהאנדעל. אזעלכע אויסרעכנונגען גיבען דאך א מעגליכקייט אויפצודעקען פערשידענע זייטען פון דעם דאזיגען פראבלעם.

דער פראצענט אויסלענדישע יודען אין א סך סאציאלע גרופען פאלט בכלל נישט צונויף מיט'ן פראצענט, וואס זיי מאכען אויס צווישען דער גאנצער יודישער בעפעלקערונג אין פרייסען (18,9%). פון 100 עקאנאמיש-זעלבסטשטענדיגע יודען זענען 17,8 אויסלענדער, פון 100 אנגעשטעלטע — 17,5 אויסלענדער, פון 100 יודישע ארבייטער שוין 31,3 און פון 100 אינדוסטריעל-ארבייטער אפילו 33,9 אויסלענדישע יודען. די אויסלענדישע יודען זענען אזוי ארום צווישען די יודישע ארבייטער [illegible] כמעט צוויימאל מעהר [illegible] אין דער יודישער בעפעלקערונג. צווישען די זעלבסטשטענדיגע שניידערס מאכען די אויסלענדער אויס 29,8, צווישען די ארבייטער-שניידערס 42,8 אויף 100 יודען, די בעטרעפענדע ציפערן זענען ביי די זעלבסטשטענדיגע קירזשנערס 52,3 און ביי די ארבייטער-קירזשנערס 65,2. צווישען די יודישע לאנדווירטשאפטליכע ארבייטער מאכען די אויסלענדער אויס 26,4%, בעת צווישען די גוטסבעזיצער'ס נאר 2,5% — כמעט 8 מאל ווייניגער פון זייער פראצענט אין דער בעפעלקערונג. נאר 10,4 פון 100 יודישע באנק-אנגעשטעלטע (כמעט צוויימאל ווייניגער ווי אין דער בעפעלקערונג) און בלויז 6,6 פון 100 יודישע באנקירען — (כמעט דריימאל ווייניגער) זענען אויסלענדער. פון 100 יודען, וואס לעבען פון איינגענעם פערמעגען, זענען בלויז 11,1 אויסלענדישע יודען. דערפאר אבער זענען די אויסלענדישע יודען פערטרעטען אינ'ם ארימען הויזיר- און גאסען-האנדעל מיט 36,1 אויף 100 — כמעט צוויימאל מעהר ווי זייער פראצענט אין דער יודישער בעפעלקערונג. דער פראצענט אויסלענדער צווישען די יודישע דינסטען איז קלענער פון זייער פראצענט אין דער יודישער בעפעלקערונג: נאר 14,2 אויף 100.

עס ווערט דערנייבער קלאר, אז די אויסלענדישע יודען זענען דער עיקר פערנומען אין קליינהאנדעל און אין האנדווערק. ביז נאר אינטערעסאנט איז, אז צווישען די, וואס ווערען אויסגעהאלטען אויפ'ן חשבון פון צדקה, איז דער פראצענט אויסלענדישע יודען בעדייטענד קלענער ווי זייער פערהעלטניש אין דער יודישער בעפעלקערונג בכלל. נאר 13,7 פון 100 יודען, וואס לעבען אויף קהל'שען חשבון זענען אויסגעוואנדערטע. בלויז 7,7 אויסלענדער געפינען זיך צווישען 100 יודען אין די משוגעים-הייזער. די מיינונג, אז מזרח-יודען פאלען שטארק צו לאסט די איינגעזעסענע דייטשע יודען, איז אזוי ארום אנ'אויסגעטראכטע מעשה. דער קלענער פראצענט אויסלענדישע יודען צווישען די, וואס לעבען אויף קהל'שען חשבון, ערקלערט זיך מיט'ן דורכדעם, וואס צווישען די איינגעוואנדערטע יודען זענען פערהאן א סך ווייניגער זקנים און אזוי ארום געפינען זיך ווייניג אויסלענדער אין די מושב-זקנים'ס, מיליווייז אפשר אויך צוליב דער פראקטיק פון די צדקה-אמטען און די יודישע קהלות, וועלכע אונטערשטיצען אין א גרעסערער מאס די היימישע יודען.

זעהר גרויס איז די צאהל אויסלענדישע יודען צווישען די, וואס האבען זיך אין 1925-טען יאהר געפינען אין ארעסט. גאנצע 42,3 אויף 100 ארעסטירטע יודען זענען געווען אויסלענדער: אזוי צוויימאל מעהר ווי זייער צאהל אין דער בעפעלקערונג. עס וועט אבער זיין ריכטיג די השערה, אז צווישען די דאזיגע ארעסטירטע פרעמדע יודען זענען געווען נישט ווייניג אזעלכע, וואס זענען געזעסען פאר קליינע עבירות, ווי אונבערעכטיגט אריבערגעהן אונלעגאל די גרענעץ, עובר זיין אויף די פאס-פעראָרדנונגען וכדומה

—:0:—

לאדזער טאגעבלאט

דער רעדאקטאר נעמט־אן פון 6 ביז 7 אין אָוונט
נישט בעשטעלטע מאנוסקריפטען ווערען נישט צוריקגעשיקט.

אדרעס: „Lodzer Tageblat", Łódź, Piotrkowska 16 Skrz. poczt. 16
טעלעפאנען: רעדאקציע 100-57, אדמיניסטראציע 100-47

נאך די וואהלען

צו דער אספת הנבחרים

[illegible] האָבען מיר בעקומען די ידיעה וועגען די אדורכגעפיהרטע וואהלען צו דער אספת הנבחרים, א טאג צו פריהער האט נאך די יודישע טעלעגראפען אגענטור פינאנציעל־געשיקט דעפעשען, אז די וואהלען זענען אפגעלעגט געווארען, — אבער דאס מאל, און איבערגענס שוין נישט צום ערשטען מאל, האט זי זיך טועה געווען... די לאנג ערווארטעטע וואהלען זענען אלזא, געווארען א פאקט, און מ'דארף די דאזיגע זעהר וויכטיגע געשעהעניש פאר'ן ישוב גאנץ גענוי אנאליזירען. לוידער האב איך איצט אין מיין רשות צו וועניג פרטים, אז איך זאל קענען אלזייטיג בעלויכטען דעם ענין. לעת עתה וועט מען זיך דארפען בעגנוגענ־ניצען אויף איינגע אלגעמיינע בעמערקונגען פון א מעהר פרינציפיעלען כאראקטער.

קודם כל ווארפט זיך אין די אויגען די נישט צו שטארקע וואהל־פרעקווענץ. ארום און ארום האבען זיך 60 פראצ. וועהלער געשטעלט צו די אורנעס. פארוואס ווארפט זיך אזוי די דאזיגע ערשיינונג אין די אויגען? איך וועל דאס ערקלעהרען מיט א משל, וואס זעהט אפילו אויס אין פלוג צו זיין פאראדאקסאל, אבער אין גרונד גענומען ריכטיג און ערנסט: עס ווארפט זיך אין די אויגען דערפאר, ווייל דאס איז איצט אויף דער גאנצער וועלט — א נארמאלע ערשיינונג. יא: עס וואונדערט נאר אבוסעל, וואס מיר זענען נישט קיין יוצא מן הכלל... מיר פיהרען זיך ווי אנדערע פעלקער, און דאס איז שוין גוט, — הגם ווען עס זאל אפילו זיין נישט ריכטיג. עס מוז דאן פארט זיין עפעס א טיפערע סבה, וואס קיהלט אפ ביי די מענשען די בעגייסטערונג צו די וואהלען פון א פארלאמענט. אודאי איז אין דעם פיל שולדיג די פערבויסענע וואהל־קאמפאניע. מיר האבען אבער פארט געמיינט, אז דער יודישער טעמפעראמענט וועט מיטרייסען די וועהלער מאסען און זיי ארויספיהרען אויף די גאס. איצט האט זיך אבער ארויסגעוויזען, אז עס איז נישט אזוי. דערפון קאן מען שליסען אזא מסקנא: אין ארץ־ישראל איז דער יודישער טעמפעראמענט נישט צו פיל מזרח'דיג און נישט צו דרום'דיג, נאר פשוט אלגעמיין־מענשליך. ס'איז גוט אזוי, נייז?

ווער קען וויסען, ווי דאס אליין קאן זיך נאך אמאל געשטאלטען, ווען דאס יודישע פאלק וועט אין דער ארבייט ביי דעם אויפבוי פון זיין לאנד אויסשמידען זיין הונדערט־פראצענטיגע נאציאנאלען כאראקטער. דערווייל איז שוין גוט דאס, וואס מיר ברענגען אריין קיין אזיען א שטיק איראפע, פונקט אזוי ווי מיר האבען מיט 2 טויזענד יאהר צוריק אריינגעבראכט קיין איראפע דעם שעפערישען גייסט פון אזיען.

אבער דאס זענען אלץ ענינים פון דער צוקונפט. לעת עתה דרעהט זיך דער גאנצער ענין וואהרשיינליך ארום אין ענגערע ראהמען, און די שוואכע וואהל־פרעקווענץ האט, ווי ס'ווייזט אויס, פערמאכט א מפלה פון די סתם־ציוניסטען.

דער גורל פון די „סתם ציוניסטען" און דער ארגאניזאציע איז אין ארץ־ישראל א זעהר טראגישער, פונקט אזוי ווי דער גורל פון אלע צענטער־פארטייען אין אלע מלוכות אויף דער וועלט. שטעהענדיג אין צענטער און נישט נאהענט צו דער פעריפעריע, האט דער צענטער נאר אין זיין דאס גאנצע און נישט דעם אדער יענעם טייל. פון דאנען שטאמט די גלייכגילטיגקייט צו געוויסע פארדערונגען פון וועלכער זייט זיי זאלען נישט קומען.

לאמיר נעמען דעם ענין אזוי, ווי ער איז אין ארץ־ישראל: א טייל שרייען: דער אינטערעס פון ארבייטער־קלאס וועלכער איז פאקטיש כמעט דער שטארקסטער פונדאמענט פון אונזער נאציאנאלען בנין. אבער דער סתם־ציוניזם, און אפילו דער, וואס האט געוויסע סימפאטיעס צו די ארבייטער זאגט ווייטער: קודם כל מוזען מיר אויפשטעלען דעם בנין און לכל הפחות ביז צום דאך באטש שפעטער וועט מען זיך קענען איינ־עצען בעטראכטען די בנין־דערין טיילען. די דאזיגע אנשויאונג איז גערעכט אויף די גאנצע הונדערט פראצענט. אבער שאקע דא ליגט די טראגעדיע, ווארום דאס טאג־טעגליכע לעבען האלט אויף שריט און טריט מלחמה מיט די ריכטיגסטע טעאריעס און

קריגט זיי שטענדיג אין דער לעבער־ארט. ווען עס הויבען זיך אן די קאנקרעטע אינטערעסען, ווארפט מען אוועק די טעאריע צווישען די אלטע גראטעס, און דער סוף איז, אז דער מאמענטאלער אינטערעס, דער אינטערעס פון דער שעה, רוקט זיך ארויס אויפ'ן אויבען־אן און בעקומט פיל אנהענגער.

די ארבייטער־פארטייען, האבען, ווי עס ווייזט אויס, בעקומען א דריטעל פון אלע מאנדאטען, און זיי וועלען אין דעם פארלאמענט זיין די שטארקסטע פראקציע, די שטארקסטע — אבער נישט אזא וואס זאל קאנען אליין רעגירען. און דאס איז שוין א גאנץ גרויסער חסרון: קיין נאטירליך־צוזאמענגעוואקסענע מעהרהייט וועט שוין דארט נישט זיין, אזוי ווי עס איז נישטא אזא מעהרהייט אין קיין שום פארלאמענט — וואס איז ערליך אויסגעוועהלט געווארען. לאמיר האפען, אז דער געזונטער אינסטינקט, וועט צווינגען די צדדים צו אפמאכונגען, וואס וועלען ברענגען א שטארקע מעהרהייט. ווי עס זאל נישט זיין, וועלען די ארבייטער גרופירונגען האבען דעם דעצידירענדען איינפלוס אויף דער ריכטונג פון דער יודישער פאליטיק אין ארץ ישראל. קענענדיג די פיהרער פון די דאזיגע גרופירונגען, און אפשאצענדיג ווי נעהערינג זייער הויבער קולטור, און זייער טיפען פראגמאטיש־ליבענס־געפיהל, קאן מען האבען א זעהר גרויסע מאס זיכערהייט, אז די יודישע פאליטיק אין ארץ ישראל וועט געפיהרט ווערען אויף דער ריכטיגער ליניע דאס הייסט, נישט אין דער ריכטונג פון א אסדר'דיגען שארפען קאמף פון ארבייט און קאפיטאל, וועלכע מיר האבען נאך זעהר ווייט נישט אין א"י, נאר אויף דער ליניע פון פעראייניגונגען אלע שעפערישע כוחות אין איין שטארקען נאציאנאל־מלוכה'שען פערבאנד.

דער ווייטערדיגער כאראקטער־צייכען פון די וואהלען, וועלען מיר אויך נישט אדורכלאזען אונבעמערקט, און דער אומגעהויערער וואוקס פון רעוויזיאניזם, וועלכער האט בעקומען אנ'ערך פון איין פינפטעל שטימען. נאטירליך האלט איך נישט, אז דער רעוויזיאניזם מיט זיין צושארפען אקצענטירען פונ'ם פאליטיק און זיינע פערשארפטע מעטאדען, זאלען זיין פאסיג און געוואונשען אינ'ם איצטיגען ענטוויקלונגס־מאמענט פון ארץ ישראל. מ'קאן דערפון אויך אויסשמידען א פאראדאקס, מ'קאן למשל זאגען: הגם איז דער רעוויזיאניזם אונמעגליך, און ווען ער וועט ווערען מעגליך, וועט ער שוין נישט נויטיג זיין. איך בין נישט מסכים מיט דער דאזיגער בעוועגונג טראץ דער גרויסער אכטונג, וואס איך האב צו איהר פיהרער, וולאדימיר זשאבאטינסקי. ביי אזא קריטישער שטעלונג, וואס איך האב צו דער דאזיגער בעוועגונג, וואלט מען דאכט זיך, בעדארפט זיין אונצופרידען מיט דער רעזולטאט פון די וואהלען צו דער אספת הנבחרים, וואו דער רעוויזיאניזם האט אפגעהאלטען א גרויסען זיג. הויבט זיך אבער נישט אן. פערקעהרט — איך פערשטעה און אנערקען מיט רעכט, אז דער ישוב האט געגעבען א פעסטערען קלאפ אין טיש און געוויזען ענגלאנד די פויסט, הגם זי שרעקט זיך נישט שטארק אפ פאר איהר. פערהאן אזעלכע מאמענטען און אומשטענדען אין לעבען, אווא די אפנייגונג פון שכל הישר איז נישט קיין פעהלער. די איצטיגע הערשער פון א"י, האבען דאכט זיך, אינפארמירט דער לאנדאנער רעגירונג, אז אין א"י איז נאר פערהאן א סמארע שעפבען פון ברית שלום, דערפאר האט מען זיך ערלויבט א הוליע צו טון. עס איז דעריבער זעהר גוט, וואס לאנדאן וועט איצט האבען פאר זיך אויטענטישע ציפערן, אז קיין ברית שלום עקזיסטירט גארנישט, דאגעגען איז אבער פערהאן א גרויסער טייל פון ישוב, וואס וועגרעט זיך געגען דער אונעהרליכקייט און אונגעזעצליכקייט פון דער א"י־רעגירונג. דער רעוויזיאניזם וועט נישט איבערנעמען די מאכט אין דער אספת הנבחרים. אבער זיין שטים וועט דערהערט ווערען, און אפילו אזא דעליקאט געהער, ווי דער ענגלישער, וועט איהם אויך מוזען דערהערען.

אנדערע פרטים זענען נאך שווער צו בעלויכטען אין איצטיגען מאמענט.

ד"ר יהושע טהאָן.

א געלויף נאך גאלד אין אמעריקא

[illegible] עטליכע וואכען. א. אינ'ם שטאַט נעוואדא (אמעריקא) איז א קאך מיט א ניי־ענטדעקטער גאלד־גרוב. צוויי יונגעלייט האבען עטליכע יאהר נאכאנאנד זיך פערלעגט אויף א בארג, נישט ווייט פון די שטעטלעך קארסאן סיטי און ווירדזשיניע סיטי, צופוסענס פון די גאר הויכע סיערא־בערג, און אי מיט די הויכע הענט, אי מיט אלערליי מאשינעריען, האבען זיי געגראבען און געזוכט... האבען זיי ענטדעקט א טייערן מעטאל — גאלד. ס'איז גלייך געווארען א געלויף אהין. און די ווישטענישען פון נעוואדא האלט דערפאר ביים אויפקומען א נייע שטעטעל. מען בויט שוין דארט שטיבלעך, מען שנייד שוין גאסען, מענשען פון אלע ארומיגע געגענדען טראגען אהין. עס האבען זיך פערשפרייט לעגענדעס, מעשיות, אויך פאקטען, וואס אינזשיניערען האבען פעסטגעשטעלט, אז די ניי־ענטדעקטע גאלד־גרוב איז אנ'אנזאג, אז עס איז נאך פאראן גאר א סך גאלד אויפצוגראבען אין נעוואדא. ס'זענען אינטערעסאנט איינגע קאמענטארען, וואס די דאזיגע צייטונגען האבען וועגען דעם געמאכט. איין צייטונג גלויבט: יא, נעוואדא קען אויפלעבען א געלויף נאך גאלד. איבער'ן לאנד איז א קריזיס. מענשען זענען פערצווייפעלט. אלעמענס פאנטאזיעס זענען אנגעהייצט. ערווען זענען צושרויפט. אזא נייסטיגער צושטאנד, א רעזולטאט פון עקאנאמישער געדריקטקייט, איז אנ'אונגעהויערע טרייב־קראפט צו זוכען ערגעץ אנ'עוצר.

—o§o—

עפידעמיע פון עופות אין א"י

ירושלים, (יט"א) א קאמוניקאט פון רעגירונגס־סעקרעטאריאט שטעלט פעסט, אז אין פערשידענע טיילען פון לאנד האט זיך פערווייזען א גיפטיגע, אנשטעקענדע עופות־קראנקהייט. בעזונדערס שארפע פארמען האט די קראנקהייט אנגענומען אין די געגענדען פון יפו און רמלה, וואו פיל געפליגעל איז שוין געפאלען.

ווי אויסלענדער לעבען אין רוסלאנד

(איינדרוקען פון א רייזע) :—: פון **פראפעסאר יעקב ש. יפה**

אנ'אויסלענדער, וואס קומט קיין סאָוועטען־רוסלאנד און וויל זיך איינאָרדנען אויפ'ן אייגענעם חשבון, זיך אויסקלייבען א האטעל מיט גוטע שפייזען, געפינט שנעל אויס, אז אויף דעם וועלען דעם מלך"ס אוצרות נישט קלעקען. מען רעדט דא פון א דורכשניטליכען צימער אין א צווייטקלאסיגען, אדער אפילו זאל שוין זיין ערשטקלאסיגען האטעל און דריי מאל אָפּעסען. אזא מין פערגעניגען שמעקט מיט דרייסיג — פערציג רובל א טאג. הייגט, וואו זענען אנדערע הוצאות?

מעג עס זיין האטעל „אייראפא" אין לענינגראד, „גראנד האטעל", אדער „מעטראָפּאָל" אין מאסקווא, „אָריענט" אין טיפליס, „לענינגראד" אין יאלטא, „קראסנאיא" אין כארקאָוו, אומעטום, וועט איהר בעקומען א צימער מיט אלע בעקוועמליכקייטען — ארייננערעכנט די אונפערמיידליכע „אונבאקוועמליכקייטען" פון אינזעקטען וועלכע זענען אנ'אומערגינער פלאג און א שטענדיגער קוואל פון זארג פאר די סאוועטישע האטעל בעאמטע — מיט הייסע און קאלטע וואסער, באד־צימער און טעלעפאן, וואס איהר נוצט כמעט נישט, אין אפשר דערפאר זענען זיי אין אנדערע האטעלען נישט געווען און ארהינגג, דארפט איהר אבצאהלען נישט ווייניגער ווי א „צענערל" א טאג.

ווילט איהר אין אזא האטעל עסען א פרישטיק פון צוויי אייער, א שטיקעל באליק (א געזעלצענע, האלב גערייכערטע פיש, אסעטרינא), פוטער און ברויט, א גלעזעל טיי, אדער אנ'עראָן פון קאַווע, דארף מען אבצאהלען דריי־פיער רובל. פאר אנ'ערשטען מיטאג ווידער אמאל — פיער־פינף רובל: פאר א מיטאג, וואס בעשטעהט פון פריבטש, א פארשפייז פון קאוויאר מיט פוטער־ברויט, א טעלער זופ מיט פיראָזשקעס, א געבראטענס מיט א פאר קארטאָפלען און נאך עפעס ווי למשל קרויט, מערען, א דעסערט מיט א גלאז טיי און א פלעשעל מינעראל וואסער — קאסט עס נישט ווייניגער ווי 15 — 20 רובעל.

און אז מען דארף עפעס צופרעסען — נישט אויספרעסען — קאסט א קאסטיום א פינפערעל. אויסוואשען אנ'איבערהעמד — א רובעל מיט 25 קאפיקעס, א קאלנער — 60 קאפיקעס, א פאר זאקען — 50 קאפיקעס. אנ'אמעריקאנער רעלעגאט, וואס האט זיך ערלויבט דעם לוקסוס לאזען אויסוואשען א גאנג וועש אין „גראנד האטעל" אין מאסקווא, האט בעקומען א רעכענונג פאר 23 רובעל מיט קאפיקעס. ער איז געשפרונגען אין דער לופטען מיט גרימצארן. זיין טענה איז געווען וואס פאר 12 דאלאר (אין רוס. איז דער אפיציעלער קורס פון דאלאר אנ'ערך א רובעל מיט 93 קאפיקעס) האט ער געקענט פיר זיך אין דער היים איינקויפען אלץ נייע.

נאך גרעסער איז די טייערקייט אין די רעסטאראן־וואגאנען. א טאַוועלע שאָקאלאד דריי רובעל; א פעקעל פאפיראָסען, וואס אויסלענדער בעקומען געוועהנליך פאר 80 קאפיקעס (25 שטיק) קאסט אין וואגאן אנדערהאלבען רובעל. א פלעשעל ביער א רובעל. די פרייזען אויף דער מעניו־קארט אין א רעסטאראן־וואגאן זענען פאבעלהאפטע און עס גלויבט זיך קוים, דער פאקט, אז זעלטען ווער עס פאהרט איצט אויף אייגענע אחריות. מעהרסטענטיילס ארראנזשירט מען רייזעס אין רוסלאנד דורך דער רעגירונגס רייזע־ביוראָ, וואס איז בעוואוסט אונטער'ן נאמען „אינטוריסט". זיי נעהמען א בעשטימטען פרייז אנ'ערך 15 דאלאר א טאג און דאס דעקט שוין אויך אויסגאבען פאר ווייטע עקסקורסיעס מיט אמניבוסען, איינטריט־געלדער אין די פערשיעדענע מוזעאומס, עפענטליכע פלעצער, אמאל אויך א קאנצערט, א פילם א. א. וו.

אונזער גרופע האט נאר געצאהלט צעהן דאלאר א טאג, א ווילדע מציאה אונטער די איצטיגע אומשטענדען אין סאוועטען־רוסלאנד.

אין לענינגראד האט מען אונז איינקוואַרטירט אין דעם בעריהמטען האטעל „אייראפא". די „פעטערסבורגער" „אייראפא" גיט בעקאנט, און זיי האבען צו דערצעהלען א סך פון די חוליאנקעס אין די פערשידענע זאלען און אויפ'ן האף (נא קרישע).

איצט איז דער האטעל אבגעלאזען און גארנישט זויבער. עס מערקט זיך, אז עס איז נישטא קיין בעלעבאס. אלע זענען בעלעבאטים און ווי זאגט מען ביי זייבען דינסטען, איז דאס קינד בלייבט אהן אויגען.

די אנגעשטעלטע זענען אנגעבלאזען און נישט זעהר פריינדליך. איבערהויפט די צימער בעדינער דערפאר זענען די אויפזעהער שוין איבער פריינדליך; עפעס ווי־זיי וואלטען וועלען פארגינענען די געסט, שפארען זיך שטענדיג אויספרעסען די פערשידענע שוועריגקייטען. לויט די סאוועטישע געזעצען קאן קיין האטעל בעדינער אדער גארסאן אין רעסטאראן נישט נעהמען קיין טרינקגעלד. מען צאהלט שכירות, וואס דארף געבען א מעגליכקייט צו מאכען א לעבען אהן פולבואר. דעם אויסלענדער קוקט מען אבער אין די הענד ארויין, מען ווארט פון זיי טרינקגעלד. מען גיט און מען נעהמט. די אלטע האלטער מאכען זיך נישט זעהר אזעלכע הארכען, שווער קענטיג אויסצוווארצלען א שלעכטע געוואוינהייט.

אין רעסטאראן פון „אייראפא" פלעגען מיר אפזיצען שעהן לאנג ביז מען פלעגט קענען אפ'פטר'ן א מיטאג. עפעס הינקט דארט אונטער. די גארסאנען לויפען ארום הין און צוריק, כאפען אראפ א טעלער און לאזען איבער א צעהנדלינג, וואס בעטען זיך, מען זאל זיי צונעהמען. כ'לעבען א דריטעל פון דעם שטאב נאך סאנען וואלט בעדינט דעם זעלבען עולם פיל שנעלער און בעסער.

טרינקען רויהע וואסער אין לענינגראד איז געפעהרליך דערפאר, וואס די וואסער־לייטונג איז דארט נישט אין ארדנונג, מען האלט איצט אין בויען א מאדערנע סיסטעם, מיט די ריכטיגע פילטערס, וואסער־לייטונג, כעמיש און באקטעריאלאגישע קאנטראל = מיטלען און דאן וועט לענינגראדער וואסער זיין פונקט אזוי גוט ווי ניו־יארקער. דערווייל אבער זענען אין שטאדט אויסגעקלעבט גרויסע פלאקאטען, וואס ווארענען דעם עולם, מען זאל דאס וואסער איבערקאכען, אויסצומיידען די געפאהר פון בויך־טיפוס.

האט מען געזוכט געקאכטע וואסער און געטרינקען האט מען טיי און דעם בעוואוסטען „נארזאן".

אויף געטראנק איז ביליג אין רוסלאנד, אפילו אין די האטעלען: דאס איז טיי. „נארזאן" קאסט אין האטעל 75 קאפיקעס א פלעשעל (צוויי גלעזער), און די שטאטישע טרינק־פלעצער נאר 35 קאפיקעס. א פלאש ביער אין האטעל קאסט א רובעל.

עס איז קיין סוד נישט, אז אויסלענדער זענען פריווילעגירט אין רוסלאנד, און דער דורכשניטליכער סאוועטישער בירגער ווייסט פון דעם און מאכט נישט דערפון קיין צימעס. איך מיין דא נישט דוקא אויסלענדער געסט, ווי מיטגלידער פון א וויסענשאפטליכען קאנגרעס, אדער טוריסטען, וואס פאהרען מיט דער ארגאניזאציע „אינטוריסט", נאר אפילו די אויסלענדער, וואס ארבייטען אין די פערשידענע פאבריקען, זאוואדען און אנדערע אינטערנעהמונגען אין רוסלאנד — און זיי זענען פאראן אין די הונדערטער, אויב נישט טויזענדער — לעבען אויך פיל בעסער ווי די סאוועטישע בירגער. עס איז מיר אויסגעקומען זיך באגעגענען מיט אמעריקאנער אינזשיניערען. אלע זענען איינשטימיג, אז זיי לעבען זיך בעסער, ווי די סאוועטישע בירגער, זיי האבען פריווילעגיעס בנוגע שפייז און אלע אנדערע ארטיקלען, און איז אפילו ערלויבט צו בעקומען א געוויסע נארמע זאכען פון אויסלאנד אהן אבצאהל.

איך האב זיך אבגעשטעלט אויף דעם, ווי אזוי אויסלענדער לעבען אין רוסלאנד. עס כאראקטעריזירט ביז א געוויסען גראד די פערשידענע זייטען פון דעם לעבענס־שטייגער אין דעם נייעם רוסלאנד. עס איז אין שארפען קאנטראסט מיט דעם לעבען פון די סאוועטישע בירגער.

———:0:———

40 יאהר אפגעלעבט אין איינזאמקייט, ווייל ער איז בעגאנגען א שווינדעל אין קארטען

דער בעשטראפטער איז געווען איינער פון די העכסטע ענגלישע אריסטאקראטען. — א סקאנדאל, וואס האט געהאט אויפגערודערט גאנץ ענגלאנד. — מיט א קורצע צייט צוריק איז ער געשטארבען. — די איבערגעבענהייט פון זיין כלה, וועלכע האט זיך מקריב געווען צוליב איהם

א מענש האט אפגעלעבט 40 יאהר אין איינזאמקייט צוליב דעם, וואס ער איז בעגאנגען א שווינדעל אין קארטען. פערציג יאהר האט ער געפיהרט אנ'אפגעזונדערט לעבען און כאטש ער איז געווען רייך, האט ער צוליב זיין איינזאמקייט איבערגעלעבט שווערע טעג און אומעטיגע יאהרען. און אלץ צוליב דעם, וואס ס'האט איהם אמאל א ציה געטאן צו שווינדלען אין קארטען־שפיל.

דאס האט צו טון מיט דעם ענגלישען אריסטאקראט סער וויליאם קאמינג. מיט א פאר מאנאט צוריק איז געמאלדען געווארען, אז ער איז געשטארבען אין זיין אפגעזונדערט הויז, אין סקאטלאנד. זיין טויט האט ווידער אמאל ארויסגערופען פון פערגעסענהייט די געשיכטע מיט'ן סענסאציאנעלען קארטען־שווינדעל, וואס האט אין זיין צייט אויפגערודערט גאנץ ענגלאנד.

וועמען האט ער גענארט? וועמען האט ער בעשווינדעלט? נישט קיין קלענערען יחסן ווי דעם ענגלישען פרינץ אָוו וועילס, עדוארד דעם זיבעטען, וואס איז דערנאך געווארען קעניג פון ענגלאנד. (דער פאטער פון איצטיגען ענגלישען קעניג).

אלזא, דאס איז א געשיכטע וואס האט פאסירט אין די אזוי־גערופענע „הויכע פענסטער". מען האט זיך נישט געקענט גלויבען, אז א מענש, וואס איז אליין זעהר רייך, וואס פערנעהמט א גרויסע פאזיציע אין דער ארמעע, וועלכער האט צו טון מיט פרינצען און קעניגען, זאל זיך קוואפען אויף עטליכע צעהנדליג פונט און אפנארען דעם צוקונפטיגען קעניג פון ענגלאנד!

דער אריסטאקראט האט זיך נישט גענויטיגט אין די עטליכע פונט, וועלכע ער האט ארויסגעשווינדעלט פון פרינץ דורך פאלש שפילען. ער האט געהאט א נאמען פון א גלענצענדען שפילער. „באקאראט" איז געווען זיין ליבלינגס־שפיל. ער פלעגט שטענדיג געווינען. אס איז ער דאס מזל'דיג! — פלעגט מען זאגען אויף אים. אנדערע פלעגען צוגעבען: „אז ער האט אזא טייערע קאפ אויף זיך!"

און דער אריסטאקראט איז שטאלץ געווען מיט זיך און מיט זיין געשיקטקייט אין קארטען־שפיל. ער איז געווען פון די געצעהלטע, מיט וועמען דער צוקונפטיגער קעניג פון ענגלאנד פלעגט זיך אוועקזעצען טאשען קארטען.

איינמאל איז געווען א גרויסע פארטי ביי א לארד. דער פרינץ איז אויך געווען. די „באקאראט־שפיל" איז געווען אין פולען גאנג. סער קאמינג האט אלץ געוואונען און דער קעניג האט ביי איהם פערלוירן.

מען האט געטרונקען משקה און סער קאמינג האט געכאפט אנ'איבערגעגען שנעפסעל. דאס האט איהם געקאסט זיין נאמען און זיין לעבענס־גליק. זעענדיג בעטרונקען האט ער זיך נישט געהיט מיט זיינע „טריקס". א יונגער לארד האט פון א זייט בעמערקט, אז קאמינג מאכט עפעס אונטער דער „באנק" מיט די קארטען. ער האט דאס געוויזען זיין מאמען.

מען האט זיך געשושקעט: „מ. קען דאס זיין?" דאן האט מען בעשלאסען, אנטזעגער צו זיין א צווייטען מאל, ווען סער קאמינג וועט שפילען קארטען.

ווידער אמאל דאס זעלבע. דער סקאנדאל האט זיך גענומען פאנאנדערברענגען. די רייכע לייט, די לארדען, האבען זיך געשעהמט דאס ארויסצולאָזען אין דער עפענטליכקייט. ענדליך האט מען בעשטימט צוויי לייט צו כאפען שפילערהייט א שמועס מיט דעם סער קאמינג. יענער איז געווארען אויפגעבראכט. ער האט, ווי א ווילדער טויגער געשטורעמט: „אידיאטען, ווילדע אינדיאנער", וועמען וואגען זיי צו בעשולדיגען! פעהלט מיר דען געלד? צו פערמאג איך נישט פאלאצען און טויזענטער אקער בארען, און אוצרות גאנצע! איך קען דאך זיי אלעמען אפקויפען מיט זייערע הייזער און ברייזער, מיט זייערע ווייבער און קינדער!"

אבער די געשריייען האבען וועניג געהאלפען. מען האט געגען איהם געהאט שטארקע בעווייזען, לעבעדיגע עדות. האט מען גערעדט און אונטערהאנדעלט, ביז מען האט בעשלאסען, אז סער קאמינג זאל שפילערהייט אונטערשרייבען א פערשפרעכען, קיינמאל מעהר נישט צו שפילען קארטען.

פון אנהויב האט ער דאס נישט געוואלט טון. אבער דערנאך האט ער צוגעשטימט. פנעמאכט האט מען, אז די זאך זאל בלייבען א סוד.

אפער, ווי געהט עפעס אנ'אלט ווערטעל: „הימעל און ערד האבען געשוואוירען, אז עס זאלען קיין סודות נישט זיין". רייכע לאָרדים זענען געווען אונגעמער בלוהענדע בוימער און איבערגערערט, וואס עס האט פאסירט מיט'ן סער. מען האט געצויגען מיט די ליפען, מען האט דערמאנט זכות אבות, מען האט גערעדט רכילות, מען האט געפלאפלט. און אזוי איז די זאך שוין גאר קיין סוד נישט געבליבען.

„פאר וואס שפילט איהר עפעס מעהר קיין קארטען נישט?" — האבען געפרעגט בעקאנטע ביים סער.

דאס האט דעם סער וועה געטון. ער האט געפוהלט, אזוי ווי מ'וואלט אנחם שטעכען מיט שפולקעס. פון אלע זייטען האט ער געזעהן, ווי מען טייטלט אויף איהם מיט די פינגער.

דאן האט ער זיך אנגענומען מיט מוט און האט אנגעקלאגט די, וואס האבען געהאט די בעווייזען געגען איהם.

דאס געריכט האט די קלאגע אפגעווארפען. דער סער איז ארויס פון געריכט מיט אנ'אראפגעלאזטען קאפ.

און דאן האט זיך דאס אנגעהויבען זיין איינזאם לעבען. ער האט זיך געמוזט צוריקציהען פון אלע אמטען; ער האט מעהר קיינמאל נישט געקענט קומען אין געזעלשאפט. אזוי איז ער אוועק אין זיין רייך הויז אין סקאטלאנד און איז אפגערוסען געווארען פון יעדען איינעם, אפילו פון דער אייגענער משפחה.

צוליב א שווינדעל אין קארטען איז ער געווארען א לעבעדיגער מת.

דער רייכער מאן האט געהאט א כלה, אנ'אמעריקאנער ארסטאקראטקע. עס איז צווישען זיי, מיט א צייט פאר'ן פראצעס געווען תנאים. ווען עס איז ארויס דער אורטייל, האט דער סער געשריבען צו זיין כלה א בריוועל:

„איך בעפריי דיך פון אלע פערפליכטונגען. איך וויל נישט, אז דו זאלסט דארפען ליידען צוליב מיר".

אבער די כלה האט איהם געענטפערט מיט אזא בריוועל:

„איך בין גרייט צו טיילען דיין שיקזאל מיט דיר. אויב א מענש בעגעהט אפילו אמאל א זינד, איז ער נאך ביי מיר נישט פער'משפט. בפרט, אז עס איז ביי מיר נאך א ספק, צי דו בזיסט איבערהויפט שולדיג."

אזוי האט זי זיך בעשלאסען מקריב צו זיין צוליב איהר ליבע.

זייער חתונה איז געפראוועט געווארען אין געהיים. זיי האבען צוזאמען געלעבט איינזאמע און אפגעזונדערטע פון געזעלשאפטליכען לעבען, פון אלע פריינד.

אקציע פון דער ענגלישער הילפס־פעדעראציע לטובת די רוסישע יודען.

לאנדאן, (יט"א) די לאנדאנער יודישע הילפס־פעדעראציע האט, איינשטימיג מיט'ן אפמאך, וואס איז זייער צייט געשלאסען געווארען צווישען דער פעדעראציע און דער סאוויעט־רעגירונג, געשאפען די ערשטע סומע פון 5000 פונט לטובת די יודישע דעקלאסירטע מאסען אין רוסלאנד. מיט'ן אפמאך דארף די סאוויעטען־רעגירונג געבען 2 און א האלב פונט אויף יעדער פונט פון דער פעדעראציע. די אלגעמיינע סומע פון 17,500 פונט וועט צוטיילט ווערען לויט'ן איינזעהן פון דער פעדעראציע און דורך איהרע פארשטעהער אין סאוויעט־רוסלאנד. די פעדעראציע איז איצט צוגעטרעטען זאמלען די צווייטע 5000 פונט צו דעם זעלבען צוועק. די צווייטע 17,500 פונט וועלען צוטיילט ווערען אין אוקראינע.

הויכע אויסצייכנונג פון ציוניסטישען פיהרער אין יוגאסלאוויע.

בעלגראד, (יט"א) דער קעניג פון יוגאסלאוויען האט ערטיילט דעם לאנגיעהריגען פרעזידענט פון דער יוגאסלאווישער ציוניסטישער ארגאניזאציע ארזו. ד"ר דוד אלקלאַי דעם ניי־געשאפענעם „ארדען פון דער יוגאסלאווישער קרוין".

———

וואס דארף מען טון?

פון ד"ר יהושע בוכמיל

צעהן יאהר זענען אריבער, זינט אויף דער היסטארישער קאנפערענץ אין לאנדאן, אין יאר 190 האבן די ציוניסטישע רעגירונגען געגרינדעט די פינאנציעלע אינסטיטוציע, אונטער דעם נאמען קרן היסוד, וועלכע איז בעשטימט, צוזאמען מיט דעם קרן קימת און פריוואטען קאפיטאל צו פארזיכערן די פינאנציעלע מיטלען, פאר'ן אויפבויען דאס נאציאנאלע היים פאר'ן יודישען פאלק אין ארץ ישראל.

די דאזיגע קאנפערענץ האט זיך געווענדעט צום יודישען פאלק מיט'ן רוף פארערענדיג, ער זאל געבען דעם קרן היסוד אין משך פון 5 יאהר 25 מיליאן פונט שטערלינג, כדי צו רעאליזירען די ריזיגע היסטארישע אויפגאבע פון יודישען פאלק.

אויף דעם רוף האט דאס יודישע ... נאר מיט 4 מיליאן פונט, ... צופרידען פאר דערזעלבער צייט האט ער געגעבען פאר דעם קרן קימת. וועלכער דארף ערווערבען בארען ...

...

ווענען באלשעוויזם

(רייזע-נאטיצען) —:— פון ב. א. גליקסמאן

...

דער עלסטער ספארטסמאן אין לעטלאנד

א יוד, וואס פייערט זיין 80-יעהריגען געבורטס-טאג

(א בריף פון ריגא) —: פון לאי.

...

די ווידוי פון א געפעהרליכען פערברעכער, וועלכער איז געווארען א בעל תשובה

17 יאהר האט ער גע'גנב'עט, געראבעוועט און גע'ממית'ט. — וואס עס האט איהם ארויפגעפיהרט אויפ'ן גלייכן וועג. — ער רעקאמענדירט מיטלען, ווי אויסצובעסערן פערברעכער

...

לאדז 11 יאנואר 1931	זונטאג כ"ב טבת תרצ"א פ' וארא
זון אויפגאנג 7.42	
זון אונטערגאנג 3.46	

טאג-בראניק

ווייהל צו דער ארבייטסלאזע

אויף די מאלאנען וועט דער מאגיס-טראט פון מארגען, מאנטאג, אן אנהויבען ארויסגעבען קויהלען-שטיצע די אר-בייטסלאזע. די קויהלען-סקלאדען זענען: וועגלאווא 3 און קאנסטאנטינער 107.

2 ראטמענער לעגען די מאנדאטען

(ב) דער פרעזעס פון לאדזשער שטאט ראט האט געבעטען דערהאלטען 2 בריוו, אין וועלכע די ראטמענער דעפּ. וואל-טשאנסקי און גראשקאווסקי זאגען זיך אפּ פון זייערע מאנדאטען. אויף זייערע ערטער געהען אריין סטאניסלאוו קאר-טשאק און רעמאנד וואיאקאווסקי.

אויסצייכנונג פאר לעבעדיגע און טויטע

(א) אין לעצטען נומער „מאניטאר פּאלסקי" זענען אויסגערעכענט א רייה נעמען פון לאדזשער קעמפער, שוין גע-שטארבענע און נאך-לעבענדע, וועלכע זענען אויסגעצייכענט געווארען מיט'ן אונאפהענגיגקייטס קרייץ און מעדאל.

פון לאדזשער האנדעלס-געריכט

אופּאדלאשטשען, רעגולאציעס און אפּאזיציעס

(5) און זיין צייט איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען, וואס בעלאנגען צו דער אופּאדלאשטשע-מאסע פון דער „אקציען-געזעלשאפט וויליאם היינציל און לאדז" (פּיעטר-קאווער 104) ביים 2-טען סינדיק אין דאן אן סגעוועזהלט געווארען ער. אדאם סלאמינסקי. דאס האנדעלס געריכט איז אבער ארויסגעגאנגען פון דער הנחה, אז דער ערשטער געוועזענער סינדיק ה-ר ליאנגע האט אבער אלין א רופע צוזאמען זיך מיט ערפּהולגע? וויינט אין דער ... דער קרעדיטארען האט די ווארל פון דעם סינדיק נישט בעשטעטיגט. אינעווייניג קרעדיטארען האבען דעריבער דעקלאנט אנ'אונזערענטאליג אנגעקלאגט, וועלכע וועט בקרוב איבערגעשיקט ווע-רען אין וואַרשאווער אפּעלאציע-געריכט.

* * *

אין דעצעמבער ה. י. האבען אפּגע-האלטען א פערזאמלונג די קרעדיטארען פון דער באנקראטירטער קונסט-וואטע־ער „קאס-סינא" און פון דער פירמע „האנדעלס הויז עספעטפילס פאוועל זאנדאשטשינסקי" דאַ איז אויסגעוועהלט געווארען אלס סינדיק ער אדוו. אדאם קוזמא. בעת די לאדזשער קרעדיטארען האבען פער-לאנגט פארבאוים, אז אין עס זאלען איבערלאשטש זאל זיין נאך א סינדיק מ'מ'ין וויינארט און לאדז, ווייל דער איבערלאשטש איז ערקלערט געווארען און לאדז. דאס געריכט איז אבער גע-ווען בין א פערקעהרטער מיינונג: געגנוג איז איין סינדיק, דער ווארשאווער, ווייל ווען נישט וואלט די אופּאדלאשטש-מא-סע צופיל בעשווערט געווארען פון איי-נינגע סינדיקען, ווארום אז שוין צוליב-טען און העם ברט אויך די קרעדיטארען פון דער באנקראטירטער פירמע און בורגאשטש און קאנסטאנטינין און אויך פון זייער זייט בעשטימען בעזונ-דערע סינדיקען. געגען דער דאזיגע הע-צוזיע האבען די פראנוגטערעסירטע דערלאנגט אנ'אנקלאג.

* * *

יאקוב הורוויטש, וועלכער פיהרט א האנדעלס-פירמע א. נ. „יאקוב הורוויטש און לאדזש" (אלטע קאשטשושקו 3) האט געבעטען דערלאנגט א בוטע וועגען בע-שטימען אוהם א „נאדזאר" אויף דריי חדשים. נאך פאר'ן קרנג האט ה' הור-וויטש פּאבריצירט זעד-אויסארבייטונגען הגם זיין אונטערנעמונג איז רעגיסטרירט ערשט פון אנהויב 1927. נאר פונדעסט וועגען איז די פירמע בעקאנט נישט בלויז און לאדז, נאר אויך אין אויס-לאנד. בעוויצענדיג אנרויסען געשעפטס קאפּיטאל האט הורוויטש געפיהרט זיין אונטערנעהמונג נענוג פּארזיכטיג, א ראנק וואס עס איז אוהם געלונגען איי-בערצוטראגען אלע בין-איצטיגע קריזי-סען. אויצט אבער איז ער געצוואונגען אנצוקומען נאכ'ן חסר פון געריכטס-אויפזוכט.

פון בולאנס איז צו זעהן, אז די אק-טיוועון שטייגען איבער די פּאסוויען (א חוץ דער וועקסעל-אפּליגע אונדער-הויך פון 50.000 זל.) אויף 90.000 זל. דערביי זענען שוין געגומען אין בע-טראכט די עווענטועלע שאדענס פון די פּראצעסטען. אלע אקטיווען בעשטעהען פון פּלוסינען קאפּיטאל, דערגינטער בלוי-זען בלויז די סחורות 50 פּראצענט פון די אקטיווען.

לוי'ן מאנאציע-פּלאן איז פארגעזעהן אז יאקוב הורוויטש וועט קאנען בע-צאהלען זיינע חובות און פולע 100 פּראצענט.

* * *

אין יולי ה. י. איז דער פירמע שמואל לאנדוי און שותפים, אינטערנעמונג פון טעקסטיל - אויסארבייטונגען (ווסלאד-ניא 69) בעשטימט געווארען א „נאַ-דזאר" אויף 3 חדשים. די אקטיווען האבען דאן בעטראגען 1 מיליאן 27,358 זל., די פּאסיווען — 558,900 זל. אלס אויפזעהער זענען געווען בעשטימט אדוו. אלפרעד צימערמאן און אינזש. לעאן מאכטערמאן, אלס ריכטער-קאמי-סאר יאקוב פעמער'ס. אין לבתחילה'-דיגען סאנאציע-פלאן איז געווען פּאר-אויסגעזעהן צו רעאליזירען דעם סחורות לאגער און צו פערקויפען די פלעצער, וואס די פירמע האט אין ארץ ישראל. דער סאנאציע-פּלאן האט צוליב'ן שאר-פען קריזיס זיך נישט געלאזט דורכפיה-רען, אפילו פערקויפען די סחורות ביים קאסטען-פרייז האט זיך נישט איינגעגע-בען. מהאי טעמא האט די פירמע גוט נעקענט זיך אויספלאנמערן פון איהרע התחייבות'ן, און זי האט געמוזט אנ-קומען מיט א בימע צום געריכט וועגען ערלויבען איהר שליסען א רעגולאציע-אפּמאך. דערביי האט די פירמע זיך פערפליכטעט צו רעגולירן אויף 50 פּרא-צענט, בעצאהלט אין משך פון 20 חד-שים. א ספּעציעל-דעלעגירטע עקספּער-טען-קאמיסיע האט דאן פעסטגעשטעלט, אז הגם די פירמע איז ביכולת צו בעפ-רידיגען די קרעדיטארען אויף 70—75 פּראצענט, קאן זי אבער אויף אזוי פיל נישט רעגולירען, ווייל דאס וואלט די אינטערנעהמונג אינגאנצען רואינירט. צוליב דעם איז בעשטעטיגט געווארען די בימע פון דער פירמע צו רעגולירען אויף 50 פּראצענט.

* * *

נישט לאנג צוריק האבען מיר מיטגע-טיילט, אז די פירמע „ראטשבערג און ארליער" איז געשטעלט געווארען אונ-טער אופּאדלאשטש. אלס סינדיק איז אויסגעוועהלט געווארען אדוו. נופּפּע. גע-גען דעם אופּאדלאשטש האט סיי ראט-הויז און סיי די אייגענע אפּגעגעבען אן אפּאזיציע נעגען דעם אורטייל. זיי פּאַ-דערען צו אנולירען דעם באנקראט. אויף צו רעכטפערטיגען זיך, האבען די באנ-קראטירטע אנגעגעבען, אז זייער פיר-מע איז שוין לאנג ליקווידירט געווארען. דערצו איז דער חוב פון דער פירמע, וועלכע האט זייער רקלערט דעם אופּאד-לאשטש, איז גאראנטירט מיט היפּא-טעק אויפ'ן גוט ברודזשיצע, וואס גע-הערט צו די באנקראטירטע. א צווייי-טער קרעדיטארין קומט גארנישט קיין שום חובות פון דער פירמע, איז דער-ריבער א חידוש איהר תביעה. בכלל איז נישט געווען קיין גרונד זיי צושטע-לען אונטער א באנקראט.

די אפּאזיציע וועט בעטראכט ווערען דעם 13. ד. ח.

גרויסע סוחר'ישע אפערע

געפעלשטע וועקסלען פון א ליקווידירטע פירמע

מיט 4 יאהר צוריק האט און לאדז עקזיסטירט א האנדעלס-אונדערנעמונג אינטערנעמונג „י. יאקובאוויטש און שותפים". ארבייטענדיג אין ברייטען מאסשטאב איז די אונטערנעמונג נאך ליקווידירט געווארען. די שותפים האַ-בען דאן גענומען מאכען געשעפטען יעדער פאר זיך. נישט לאנג צוריק האט איינער פון די געוועזענע מיטאינהאבער פון דער דער-מאנטער פירמע ישראל יאַ-קובאוויטש פון פּאמאר-סקא 102, זיך דערוואוסט, אז און לאדז זענען פערהאַן און פערקעהר פיל געפעלשטע וועקסלען, וואס זענען געצייכענט מיט'ן שטעמפּעל פון דער שוין-ליקווידירטער פירמע פּאַ-ליצי האט דאן פעסטגעשטעלט, אז אין לאדז זענען פארהאן אזעלכע פאלשע וועקסלען אויף עטליכע צענדליג טויי-זענד זל.

ס'האט זיך אויך ארויסגעוויזען, אז א גרויסע צאהל פאלשע אקצעפּטען האט בעי די אפערוסטען אפּגעקויפט א גע-וויסער עקיבא געלבפּוש. ער איז צוגע-צויגען געווארען צו פעראנטווארטליכ-קייט. נעכטען איז ער נעזעסען אויף דער בעשולדיגונגס-באנק.

ער איז פער'משפט געווארען אויף 3 חדשים תפיסה. אויפ'ן יסוד פון אמ-נעסטיע איז איהם די שטראף געשאַנ-קען געווארען.

רעוומאטיקער און גריפּע קראנקע

א מיטעל פון אונשעצבארען ווערט.

מיר האבען בעקומען א בריף פון פרוי ט. נאוויק, ווילנא, אול. דאבראַי ראדי 25 אין וועלכע עס שטעהט צ. א. געגען מיין שמערצהאפט גיכט-און רעוומאטיזם ליידען האב איך פיעל גע-פריווט אבער אלעס אהן ערפאלג, זייט א צייט בענוץ איך נאר טאגאל-טאב-לעטען און קאן יעצט זיין פריידען דער-צעהלען אז דער ערפאלג איז געוועזען וואונדערבאר. איך קאן מיך ווי פריהער בעוועגען און בין בעפרייט געווארען פון די שרעקליכע שמערצען. ווען איך בין דא לעצטענס קראנק געווארען אויף דער גריפּע, האב איך זאפארט גענו-מען עטליכע טאגאל-טאבלעטען און איך בין תיכף דעם צווייטען טאג ווידער געזונד און מונטער געווארען. טאגאל איז באמת א אונשעצבאר מיטעל ! עהנ-ליך ווי פרוי נאוויק זענען מודיע א סך טויזענדער מענשען וועלכע האבען בענוצט טאגאל-טאבלעטען בשעת זיי האבען געליטען אויף רעוומאטיזם, גיכט, גריפּע, ערקעלטונגסקראנקהייטען נער-ווען-און קאפּשמערצען. דערביי זענען די טאגאל-טאבלעטען פולקומען אונ-שעדליך און העלפען אפילו אין פער-עלטערטע פאלען, ביי וועלכע אנדערע מיטעל האבען נישט געקענט העלפען. טאגאל בעזייטיגט אויף א נאטירליכען אופן די קראנקהייטס שטאפען פונ'ם קערפּער און איז עוקר מן השורש די קראנקהייט. טאגאל-טאבלעטען בעקומט מען אין אלע אפּטייקען. פּראבירט נאך היינט אבער פערלאנגט ווירקליכע נור טאגעל. ס'איז נישט פערהאנען גאר קיין בעסער מיטעל.

יוד. ארט.-פעראיין אין פוילען. דירעקציע פון די פעראיינס-טעאטערן. בעבולמעכטיגטער דירעקטאר פאר לאדז: א. שטאקפעדער. לייטער: א. בעזמאן.

לאדזשער יוד. קאמער-טעאטער — נייער „ארדט"

וויסטער זאל „מאנטיפעל" אכאדניא 43

קינסטלערישער לייטער מ. בראדערזאן

היינט, זונטאג, 2 פארשטעלונגען

אנהויב 7.45 און 9.45 אוונד

— א. נ. —

„ווער מיר גוטס גינט"

פּראגראם: 1) פּראלאג, 2) זמירות, 3) די שטאט, 4) זיבען זאכען, 5) קיסקעלעך גדו-לות, 6) יודען זינגען, 7) דער וואזשנער אורח, 8) אין א שוך-געשעפט, 9) אסתר'קע, 10) ריזיזען-ליד, 11) נישט-גוט, 12) אונזער מענאזשעריע, 13) קארא-גראנדע, 14) אין זאקאפאנע.

אנסאמבל לויט'ן א.ב. פּרויען: זיסעל-גירל, מ. דאלסקא, לאלא זילבערמאן, שיינע-מרים, מאשע פעטערמאן, אלא שליפּערקאוויטש. מענער: שמואליק גאלדשטיין, ש. דושיגאן, מאטעל קאן, יעקב רייגגלאס, י. שומאכער, י. ש'פער. מ אלטמאן.

טעקסטען: י. ל. פּרץ, מ. בראדערזאן, דער טונקעלער, א. קאגאנאווסקי. מוזיק: ה. רו-בין, א. בייבעלמאן, און פאלקס-מאטיוען. דע-קאר. און קאסטיומען י. ברוינער, מוזיק-לייטער—ה. רובין, רעזשי - דושיגאן, שומא-כער, בינע-אינספּעק טאר—מ. קאן, ליכט-עפעקטען - יעראזאלימסקי.

בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון טעאטער פון 11 פריה ביז 2 בייטאג און פון 5 אזייגער אוו. שבת א גאנצען טאג.

פאלקס-ביבליאטעק

א. נ. ה. ד. נאמבערג

(אויפרוף)

גראד באלד איצט אויס די 3-טע יאהרצייט נאכ'ן טויט פון ה. ד. נאמ-בערג. מיר האבען בעשלאסען צו פער-אייביגען זיין אנדענק, מיט'ן שאפען א פאלקס-ביבליאטעק אויף זיין נאמען.

ס'פילט זיך שוין לאנג דער דוחק פון א פאלקס-ביבליאטעק אין אינזער שטאט וואו דער יודישער לייענער זאל קענען זיך בעקענען מיט די ווערק פון זיינע קינסטלער. דאס ארט וואס זאל צונויפ-זאמלען דאס גאנצע יודישע שאפען, וואס איז דורך דורות לאנג געשמידט געווארען און אויפבעווארט, וואס איז געווארען דער צענטער פון פאלקס-שאַ-פען, ווי דאס גאנצע יודישע לעבען האט געפונען זיין אפשפּיגלונג — די ליטע-ראטור איז דער שטאלץ פון יעדען פאלק דאס איז דער מקור פון וואנען די שטאל-צע קונדער פון יעדען פאלק, דאס איז דער מקור פון וואנען די שטאלצע קונ-דער פון פאלק ציהען זייער גייסטיגע חיונה, שעפען זייער ווייסען. מיר יודען אלס אנ'עם הספר, זענען תמיד געווען דער גייסטיגער אוואנגארד אין דער וועלט, דעריבער מוזען מיר ערען און לערנען די ווערק פון אינזערע קינסט-לער, שטודירען זיי און באקענען זיך גרינדליך מיט דער גאנצער יודישער ליטעראטור.

ה. ד. נאמבערג — דער נאמען איז איינגעקריצט אין זכרון פון יעדען יוד און ער געהער שוין לאנג צו דער גע-שיכטע. ה. ד. נאמבערג האט מקריב גע-ווען זיין לעבען פאר'ן פאלק און בעשאנ-קען אוהם מיט ווערק, וואס געהערען צו די געצעלטע אין דער ליטעראטור, ווי אויך אין דער פּובליציסטיק, ווי ער איז געווען איינער פון איהרע גרעסטע פאר-גענגער. ער איז געווען איינער פון אונ-זערע גרויסע שריפטשטעלער און זעלטע-נער סטיליסט. ער איז געווען איינער פון די שטאלצעסטע קעמפער פון דער יודי-שער שפראך און קולטור, פאר'ן יודישען שול-וועזען און ער האט שטענדיג פער-טיידיגט די גרעסטע פארערונגען און דעם כבוד פון די ברייטע יודישע פאלקס מאסען.

מיר טרעטען צו שאפען א פאלקס-ביבליאטעק אויפ'ן נאמען ה. ד. נאמ-בערג — וואס זאל ראוי זיין צו טראגען זיין נאמען, ער איז געווען א יודישער שרייבער און איז פערבונדען מיט'ן גאנצען יודישען פאלק. אלע מוזען דערי-בער העלפען בויען און שאפען די פאלקס ביבליאטעק, וואס וועט און דער צוי-קונפט זיבער זיין א גרויסער שטיין פונקט פאר'ן יודיש דענקענדען עולם און ווערען א קולטור-פאקטאר און אונ-זער יודיש לעבען.

מיר ווענדען זיך צו אלע מיט'ן רוף, דערמאנענדיג אייער הייליקען חוב לגבי דעם גרויסען יודישען שרייבער, שטיצט די פאלקס-ביבליאטעק א. נ. ה. ד. נאמ-בערג, שיקט צו ביכער און זייט אייך מתחייב, וויפיל איהר קענט, פאר דער ווייטערער אינסטיטוציע.

צו ווענדען זיך אין סעקרעטאריאט פון דער פאלקס-יוגענט - ארגאניזאציע (זשעלאזנע 10, טעל. 140-21) טעגליך פון 8 ביז 10 אוונט.

די ביבליאטעק-קאמיסיע.

ראדיא פּראגראם

זונטאג 11 יאנואר.

לאדז (233.8) 11.58 שעה צייכען, וועטער בע-ריכט און פארלעזען פון טעגליכען פּראגראם חי אויך קינא און טעאטער רעפּערטואר, 12.15 סימ-פאנישער פרי-מארגען קאנצערט פון דער ווארשע-ווער פילהארמאניע, — 3 פארטראג איינגעארדנעט דורכן לאדזשער קאמיטעט צו בעקעמפען שווינדזוכט, 3.20 מוזיק פון ווארשע, 3.40 פּראגראם פאר יונ-גערע און עלטערע קינדער (טר. פון ווארשע), 4.10 לאדזשער פאסט קאסטען, 4.30 גראמאפאן מוזיק פון ווארשע, 4.40 פארטראג פון קראקא „סינגאפור — דאס טויער פון וויטען מזרח" פון פּראפ. שרעד-לעצקי, 4.55 גראמאפאן מוזיק פון ווארשע, 5.15 אנגעבענעמע און נוצליכע ידיעות (טר. פון ווארשע) 5.40 פאפּולערער קאנצערט פון פאליציי ארקעס-טער אין ווארשע, — 7 פערשידענעס, 7.25 פּעל-יעטאן א. ט. „פוירישער שכל" (טר. פון ווארשע) 7.40 לאדזשער ספּארט-קאמוניקאט אין גראמאפאן-פליטאן, — 8 הארץ-שפיל פון ווארשע, 8.30 פידעל-רעציטאל פון בר. גימפעל (טר. פון ווארשע), 9.10 ליטעראַרישע פירטעל-שעה (טר. פון ווארשע), 9.25 פאפּולערע מוזיק אויסגעפיהרט דורכן ראדיא ארקעסטער אין ווארשע, — 10 פעליעטאן (טר. פון ווארשע), 10.51 אפערן צריעס אויסגעפיהרט דורך יאניגא טורטשינסקא, 10.35 „פ.א.ט.", וועטער, פאליציי און ספּארט קאמוניקאטען, ווי אויך טאנץ מוזיק פון ווארשע.

צובראכען ביידע הענד

(§) די ארבייטערין פראנטשישקא סעגלאסאק איז נעהענדיג אין שטאט-גערט'ס פאבריקס-געביידע (פּיעטריקאַ-ווער 276) אומגעפאלען און צובראכען ביידע הענד.

ביי קאפ, ציינער און אקסעל-רעוומאטיזם, נער-ווען-יסורים, העקסען-שוס ווערט דאס נאטירליכע Franciszka Józefa ביטער וואסער אנגעווענדעט. מיט גרויס ערפאלג פאר די טעגליכע ריינוואשונג, פון פערדייאונגס-קאנאל. 171

שרפה אין א בעקעריי

(§) צוליב א דעפעקט אין קוימען איז אויסגעבראכען א שרפה אין דער בעקעריי פון ה' מאקובקא אויף ראקאוועצקע 20. פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען.

שטוב-גנבה

(§) ביי מרדכי אליבמאנ'ס וואוינונג אויף קעלמא 13 האבען זיך אריינגעבע-קומען גנבים, וועלכע האבען פערבאפעט טלבושים און אנדערע חפצים אר 1000 זל. און זענען נעלם געווארען.

וואס איז דאס „Togal"?

„טאגאל"-טאבלעטקעס זענען א ווירק-זאם מיטעל געגען רעוומאטיזם, פּאדאג-רע, גריפּע, נערוועו-שמערצען און קאפּ-ווערטאג, מיגרענע און פערקילונגען. טאבלעט אייך נישט אליין קיין חיזוק בעגו-צענדיג אנדערע מינדערווערטיגע מיט-לען.

דער שליסעל צום ערפאלג איז אנ'אנאנס אין „לאדזשער טאגעבלאט"

די פרוי

(ראמאן)

פון א. י. גראדזענסקי

(50-טע פארטזעצונג)

ווען זי איז אויף מארגען אויפגעשטא-נען און איזאק און ביורא, האט זי דערט בעגעגענט יערמאלענקא'ן, וועל-כער איז נאך וואס ווידער אמאל געקו-מען פון פראנט אלס א דעלעגאט צו עפּעס א צוזאמענפאהר.

— וואס הערט זיך אויפ'ן פראנט?— האט זי איהם געפרעגט נייגעריג.

— נישט גוט, ראזאליא אבראמאווגא, וויער ווייס, וואס עס וועט זיין דער סוף. די סאלדאטען ווילען זיך מעהר נישט שלאגען. זיי ווילען שלום. זוגט קערענ-סקי האט אפּגעשאפט טויט-שטראף, צוליבען זיי זיך מאסענווייז פון די פּאַ-זיציעס.

— און וואס איז נישט גוט? — האט רעזעל איבערגעפרעגט.

— וואס רעדט איהר, ראזאליא אבראַ-מאווגא? בעטראכט נאר: אויפ'ן פראנט וועט קיין איין סאלדאט נישט איבער-בלייבען, און וואס וועלען דאמאלט טון די דייטשען? זיי וועלען דאך גאנ'ץ רוס-לאנד פערנעמען. און וואס וועט דאַ-מאלס זיין מיט אונזער רעוואלוציע?

— די באלשעוויקעס זאגען, אז די דייטשען ווילען זיך נישט שלאגען. — האט זיך אימיצער פון ביורא אפּגע-רופען.

— ווילען מאקי נישט, אבער זיי מי-זען, ביי'פעהלט זיי, זיי דארפען מורא און זיי פאלגען — און ביי אונז מאכט די גרויסלאנזגקייט... און דאס אלין מאכען די באלשעוויקעס מיט זייער אגיטאציע... בסדר זיי שיקען אגיטא-טארען אויפ'ן פראנט.

—מ'זאגט, אז לענין אהרט ארום פער שטעלט'עהייט און רעדט אין די סאל-דאטען איבערצוגעהן צו די דייטשען,— האט זיך ארייגגעמישט א פרעלין פון ביורא.

— נו, דאס איז שוין רבילות.. — איז אימיצער געווארען אין כעס, — צו וואס ארויבערגעהן צו די דייטשע געגעראלען, אז מ'קען דאך אוועקגעהן גאנץ רוהיג צו זיך אהיים, צו ווייב און קינד...

— און ביי אונז אין דארף, — האט זיך ווידער ארייגגעמישט די ערשטע פרעלין,— איז געקומען איינער א באל-שעוויק און געהעצט די פויערים, אז די צייטווייליגע רעגירונג נארט זיי אפּ, אז זי וועט זיי קיין ערד סיי ווי נישט גע-בען, אז זי וועט נאך פיהרען מלחמה אהן א סוף, ווייל זי האט מורא פאר דער אנטענטע, אז זי האט געוואלט קארנילאוו'ן ארויפזעצען פאר א מלך און נאך אנדערע זאכען האט ער גע-זאגט די פויערים. צו וואס טוען דאס די באלשעוויקעס? זיי העצען דאך אזוי אויף אויף דעם אויפגערעגטען פאלק.

— און איך זאג אייך, די באלשעווי-קעס זענען גערעכט, — האט זיך אפּגע-רופען א יונגער שניין און א שווארץ דעמערעל, — איך בין נישט קיין באלשע-וויק, — אבער צו וואס מאקי, צו וואס האט מען נעדארפט די גאנצע רעוואַ-לוציע, ווייבאלד מען שלאגט זיך, ווי פריהער?..

— איהר זייט א שנעק, — האט זיך אפּגערופען יערמאלענקא. — אין אז פראנקרייך איז א רעפּובליק — שלאגט זי זיך נישט? און מיט ווען שלאגען מיר זיך מיט א סאציאליסטישער רעפּובליק? מיר שלאגען זיך דאך געגען ווילהעלמען און פחאַניץ יאזעף'ן מיט זייערע גענעראלען. אנדערש איז שלאַ-גען זיך פאר'ן צאר און אנדערש איז שלאגען זיך פאר דער רעוואלוציע.

— מיר שלאגען זיך נישט פאר דער רעוואלוציע — נאר פאר די קאפּיטאַ-ליסטען, — האט דער זעלבער שניין זיך גע'עקשנ'ט, — און פראנקרייך איז אויך א קאפּיטאליסטישע רעפּובליק איהר זעהט דאך, זיי האבען זיך געשלאגען בשותפות מיט'ן צאר..

— נו, אין ענין פּאליטיקע זייט איהר שוין נאר א פּראסטאק — האט יערמאַ-לענקא איבערגע'חזר'ט, — מיר וועלען זעהן מיט ווענען וועלען געהן בשות-פות די באלשעוויקעס א סבירא, אז זיי קענען נאכאמאל מאכען א געשעפט מאקי מיט די דייטשען. אט איז דאך לענין מיט טראצקי'ן געקומען מאקי מיט דער הולף פון די דייטשען קיין רוסלאנד...

— פּארוואס-זשע האט איהר פאר דער רעוואלוציע נע'טענה'ט, אז מען מוז מאכען א סוף מיט דער מלחמה? — האט זיך רעזעל געווענדעט צו יערמאלענ-קא'ן, — און איצטער זייט איהר דוקא אנדערער אנ'אנהענגער?

— נישט קיין אנהענגער, ראזאליא אבראמאווגא, דער זעלבער נעבנער. נאר פריהער האבען מיר זיך געשלאגען פאר'ן צאר'ס אינטערעסען און איצטער שלאגען מיר זיך פאר אונזערע אייגענע אינטערעסען. פאר אונזער פרייהייט פאר אונזער רעפּובליק. עס איז א נפקא מינה א גרויסע.

— אבער ביז וואנען איז דער שיעור?

— אט דאס ראזאליא אבראמאווגא ווענדט זיך נישט אן אונז, נאר אן דער א.-טאנט. מיר האבען דאך עפּעס אנ'-אפּמאך. עס פּאסט נישט מאכען א סע-פּאראטען שלום.

אבער דעם אפּמאך מיט דער אנ-טאנט האבען דאך נישט מיר געשלאסען, נאר דער צאר... — האט זיך רעזעל אנגערופען, — און וואס זענען מיר מחויב מקיים צו זיין א צארישען אפּ-מאך?

— אט זעהט איהר, — איז ארויס-געשפּרונגען דער שניין, — איך זאג דאס אייך די באלשעוויקעס זענען שוין אמאל גערעכט: זיי ווייסען, וואס זיי רעדען, זיי זענען מענשען פון מעשים נישט פון ווערטער.

— דיינע באלשעוויקעס, — איז יער-מאלענקא ארויס פון די כלים, — דיינע באלשעוויקעס דארף מען אויסשיסען אינגאנצגאנצען אדער אלע ארעסטירען. זיי מאכען אומגליקליך דאס לאנד..

— מיר קענען שוין דעם מענה-לשון, האט זיך דער יונג אפּגערופען און זיך גענומען צו זיין ארבייט.

יערמאלענקא האט זיך געזעגענט מיט ראזאליא אבראמאווגע'ן:

— איך פאהר פון דאנען קיין פעטרא-גראד אויף דער גרינדונגס-פערזאמלונג. איך בין אנ'אויסגעקליבענער. אט וועלען מיר אנ'ארבייט טון, אז עס וועט פון זיי קיין סימן נישט בלייבען, פון די באלשעוויקעס. דאס רוב דעלעגאטען ביז אהער זענען די עסערען. מיר האבען דארט א מעהרהייט.

ווען רעזעל איז נאך דער ארבייט גע-גאנגען אהיים האט זי און גאס בע-מערקט א צורודערונג. איהר אנטקעגען איז א פערסאפּעטער געלאפען יערמאַ-לענקא און מיט א צוטערדיגער שטים געשריסעלט רעזעל'ס האנד, איבערגע-בענדיג איהר א דעפּעש:

— און איהר ווייסט האט ער האס-טיג און נערוועז געזאגט, — די באל-שעוויקעס האבען דאך טאקי אויפגעהויי-בען אנ'אויפשטאנד. זיי בעשיסען דאך פעטראגראד פון די מלחמה-שיפען — און דאס ערב דער גרינדונגס-פערזאמ-לונג. סארא חוצפה!..

ער איז געווען אויפגערעגט און זיין שטים האט געציטערט.

— וואס וועט זיין? — האט רעזעל געפרעגט.

— א בירגער מלחמה וועט זיין. מען וועט זיך איינע די אנדערע דורם זיין. איהר וועט זעהן. אט פאהר איך שוין אט קיין פעטראגראד, מארגען עפענט זיך די גרינדונגס-פערזאמלונג.

(המשך קומט)

א טויטער ליגט 3 וואכן פערשלאסען אין זיין אייגענער שטוב

אויף דער גאס סקארופקי 11 האט געוואוינט דער וועבער-מייסטער, דער 67-יעריקער שמואל לאטשינסלאוו, וועל- כער האט געארבעט אין דער פאבריק פון דער אקציען-געזעלשאפט ראזענ- בלאט אויף קארלא גאס. זינט איבעריגע יאהר לעבט ער אליין. נאר איין מאל און [illegible] ער געהן עסן מיטאג צו זיין ברודער. די לעצטע דריי וואכן האט ער שוין אויפגעהערט צוקומען אין די זונטאג'ס צו זיין ברודער. דאס האט באאונרוהיגט דעם ברודער וואלהעלם לא- טשינסלאוו. ער האט בעפוילען דעם סטרוזש פון זיין ברודער'ס הויז צושטע- לען א לייטער צום פענסטער פון דער שטוב, וואו דער אלטער וועבער-מייס- טער האט געוואוינט. דער סטרוזש האט געזעהן, אז סאמועל לאטשינסלאוו ליגט אין בעט. דערויף איז ארויסגערופען געווארען פאליציי, וועלכע האט געהאקט אויפגעבראכען די טיר. די ארייננעקומענע אין שטוב האט אקעגען-געשלאגען א שרעקליכער ריח, וואס טראגט זיך נאר אין מתים-שטובלעך. אין בעט איז געלעגען דער אלטער מייסטער א טויטער, שווארץ און געשוואלען. ער איז שוין געווען אין א צושטאנד פון צעפוי- לונג. דער אלטער איז געשטארבען מיט א נאטירליכען טויט. 3 וואכען איז ער געלעגען א טויטער.

גרויס-אינדוסטריע אין לאדז

בעקלאגט זיך פארן מיניסטער, אז די קליינע פאבריקאנטען קאנקורירען מיט זיי

און שייכות מיט דער קאנפערענץ פון די לאדזשער אינדוסטריעלער מיט'ן האנדעלס מיניסטער פריסטאר און ווארשא, גיט מען איבער נאך פאלגענדע פרטים:

בעת דער קאנפערענץ איז ארויסגע- רוקט געווארען די פראגע וועגען דער איבערפראדוקציע.

די גרויסע אינדוסטריעלער האבען אויך אויפמערקזאם געמאכט דעם מי- ניסטער, אז די קליינע אינדוסטריע אין לאדז קאנקורירט שארף מיט די גרויסע טעקסטיל אונטערנעהמונגען. די קאנקו- רענץ איז די קליינע פאבריקאנטען מעג- ליך — לויט דער מיינונג פון די גרויסע אונטערנעמער — דערפאר, ווייל די קליינע פירמעס צאהלען צו קליינע ארבייטער שטייערן. מיניסטער פריסטאר האט צוגעזאגט ארייננצוברענגען מעהר ארדנונג אין דעם אויפ'ן לאדזשער מארק.

די וואיעוואדזטווע

וועט אויסבאקען ברויט

(פ) היות די לאדזשער בעקער'ס זענען נישט צופרידען מיט די פרייזען-בעשטי- מונגען פון דער צענניק-קאמיסיע, וועט די לאדזשער וואיעוואדזטווע אויף פרוב אויסבאקען ברויט, כדי אזוי ארום צו קאנען בעשטימען א געהויע קאלקולא- ציע איף געבעקס.

נישט געקענט בייטשטעהן דעם נסיון

און געהט אין „יושב בסתר" אריין

(§) אנטאני קווינטא פון דארף מיעושין מיט'ן שלימזל צו ווערען סאל- טים פון דארף און צו האבען אנ'עול צו האלטען איינקאסירטע שטייער געל- דער. דאס, פערשטעהט זיך, איז פאר דער ערל געווען א נסיון, וועלכען ער האט נישט געקאנט בעשטעהן און — ער איז גנבל געווארען מיט 1376 זל. ער האט אין געריכט זיך מודה געווען אין פערברעכען און איז פער'משפט געווארען אויף 4 חדשים תפיסה.

א פויער צינדט זיך אליין אונטער אין א סטויז היי

(§) אדאם נאוואקאווסקי, א פויער פון דארף יאנובעק גורני האט גענומען כוסה'נען אויף וואס די וועלט שטעהט. געלטן אהעמקימענדיג טויט-שכור האט ער דעם ווייב געמאכט אנ'אוואנטורע און זיך צושלאגען ביז בלוט איז געריי- נען. פאר בלוט האט ער זיך דערשראָ- קען. א האלב-וואנזיניגער איז ער דאן ארויסגעלאפען פון שטוב, זיך אריינגע- לייגט אין א סטויג היי און אזהם אונ- טערגעצונדען. די דערשראקענע שכנים האבען בעוויזען ארויסצושלעפען פון די פלאמען דעם ברענענדיגען פויער. דער- נאך איז ער ארעסטירט געווארען. זיין ווייב איז שטערבליך פערוואונדעט פון זיינע קלעפ.

ווילנער סוחר", וואס האט באנקראָ- טירט מיט 35 יאהר צוריק

וויל איצט צאהלען זיינע חובות

אין לעצטען נומער פון „קאוונער פאלקסבלאט" לייענען מיר וועגען א ווילנער סוחר, וואס וויל צאהלען חו- בות, וועלכע ער איז שולדיג געבליבען מיט 35 יאהר צוריק.

דארט ווערט ווערטליך דערצעהלט פאלגענדעס:

א געוויסער סוחר א. מ., וועלכער האט מיט 35 יאהר צוריק געהאט א גע- שעפט אין ווילנע און צוליב געוויסע ספּות באנקראטירט, געפינט זיך איצט אין אויסלאנד און אלס פרומער ייד זוכט ער אפצוצאהלען די אלע חובות, וועלכע ער איז דאן געבליבען שולדיג.

איך בין געבעטען געווארען אויסצו- זוכען די פאלגענדע פערזאנען:

1) ליבערמאן — מינסק; 2) יאקוב און זוהן — מאסקווע; 3) יעקב קא- באטשניק — ווארשא-ווילנא; 4) מענ- דעל פיינעמע — [illegible] 5) ווייניאק — מאסקווע; 6) שוואב [illegible] 7) [illegible] לאוויטש — האמעל; 8) [illegible] — קוווסק; 9) י. כאהען — קעניגסבערג.

די אויבענדערמאנטע פערזאנען, אדער זייערע יורשים, ווי אויך די, וועלכע האבען געוויסע ידיעות וועגען זיי, קענען מיר מעלדען וועגען דעם. די אלע ידיעות, וועלכע וועלען זיך בע- שטעטיגען אלס ריכטיגע, וועל איך אי- בערשיקען דעם ה' א. מ.

נאטע הלוי ליפשיץ.

Notel Lifschic, Kaunas 3

(Viliampolé) Lietuva.

אלע יודישע צייטונגען ווערען געבע- טען דאס איבערדרוקען.

—=080=—

מעשה בענטשקאווסקא

דער פראצעס פון דער בעריהמטער פאבארזמאכערקע הדס ענטבשקאווסקא איז פרייטאג שוין פארגעקומען. נאר אזוי ווי 2 פון די וויכטיגסטע עדות זענען נישט געקומען, איז דער פרא- צעס אפגעלעגט געווארען.

א פער'-פיר'ענדע „ליבעס-נאכט" מיט קאנסעקווענצען

(§) סטעפאן פאקאי (אגרושעווא 1) געהענדיג אויף פיעטרוקאווער גאס האט ער „געכאפט אנ'אויג" פון א פרוי, מיט וועלכער עס איז איהם געלונגען צו שליסען בעקאנטשאפט. פאקאי האט די דאמע פערבעטען צו זיך אין שטוב ארײן וואו זיי האבען פערבראכט א גאנצע נאכט. אויפכאפענדיג זיך אין דער פרייה, האט ער בעמערקט, ווי פון איינמער'ן קושען האט מען איהם אפיר- גענומען דעם שליסעל פון דער פיער- קאסע, פון וועלכער עס זענען ארויסגע- גנב'עט געווארען 6.900 זל. פאקאי האט געמאלדען וועגען זיין „ליבעס-נאכט" דער פאליציי, וועלכע האט אויסגעפי- נען, אז די גנב'טע איז די 39-יעהריגע מאריא פאוליקאווסקא, בעי וועלכער עס זענען נאכ'ן ארעסט נאך געפונען געווא- רען 3000 זל.

פאוליקאווסקא איז געלטען פער'- משפט געווארען אויף א האלב יאהר תפיסה.

אנ'אויסוואורף, וואס פרובט צו פער- גוואלדיגען א 12-יעהריג מיידעל

פראצעס ביי פערמאכטע טירען

(§) מאריא און סאבינא וואשיאק פון דארף קאפאנקא זענען און אקטא- בער 1929 אין מיטען פעלד בעפאלען געווארען פון דעם 21-יעהריגען יאן גושינבאווסקי, וועלכער האט א כאפ גע- טאן די 12-יעהריגע מאריאנא, זי אומגע- ווארפען אין נישט קוקענדיג אויף דער אנוועזענהייט פון איהר עלטערער שוועס- טער, געוואלט זי פערגוואלטיגען. די עלטערע שוועסטער סאבינא האט גע- מאכט א געוואלד און „יעמ'ן" גאייגען בה געשלאגען מיט א רוט דעם אויסוואורף איבער'ן קאפ. איין קלאפ האט דעם פער- שיי'ן אזוי שווער געטראפען און אנ'אויג ארויס, אז ער האט אפגעלאזט זיין קרבן און בעידע מיידלעך זענען אנט- לאפען. דער אויסוואורף האט זיי אפגע- וואַרט א צווייט מאל און זיי געוואלט פערגוואלדיגען. צום גליק האט אנ'- ארורכגעהער זיי בעפרייט פון זיינע לאפ- פעס. דער פראצעס געגען גושינבאוי- סקי'ן איז געכמען פארגעקומען ביי פערמאכטע טירען. ער איז פער'משפט געווארען אויף 3 חדשים תפיסה.

חיה'לע גראבער

היינט איהר לעצטער קאנצערט אין לאדז

די בעריהמטע „הבימה"-קינסטלערין חי'ה'לע גראבער, וועלכע האט אזוי שטארק אויסגענומען מיט איהר ערש- טען אויפטריט אין דער הינער „פיל- הארמאניע", טרעט היינט אווענד ווי- דער אויף מיט א קאנצערט. זי וועט אויספיהרען אויף איהר איינענארטיגען, חנ'עוודיגען אופן פיל לידער, סצענקעס און מעשה'לעך, וואס יעדעס פון זיי איז אנ'אמת'ער תענוג צוזעהן און צוהערען און לאזט איבער א טיפען רושם. די אינטערפרעטאציע און אויספיהרונג פון א לידעל, א מעשה'לע און א ניגון, פאלט אויס ביי חיה'לע גראבער אזוי ענט- צוקענט, אז ביי דאס גרויסע פובליקום, ביי די פרעסע ווערט פערפליפט פון בע- גייסטערונג.

חיה'לע גראבער דארף מען געהן זעהן און הערען כדי צו וויסען וואס פאר א גרויסע קונסט עס איז אויסצופיהרען א יודיש לידעל, א שפיל און א ניגון.

אנגעהויבען זיך דער ז"י-יעהריגער קרן-היסוד- קאמפיין אין אונזער שטאט

און צוזאמענהאנג מיט'ן בעזוך פון הויפט-דירעקטאר פון „קרן היסוד" אין ירושלים, דיכטער לייב יפה און אונזער שטאט, איז פראקלאמירט געווארען דער אנהויב פון הצי-יאהריגען קה"י- קאמפיין.

די אקציע ווערט אנגעפיהרט פון דעם ספעציעלען דעלעגירטען פון קרן- היסוד-דירעקטאריום ה' אשר קאלאדני פון תל-אביב און ביי דער בעטייליגונג פון די אנגעזעהענסטע ציוניסטישע און נאציאנאלע עסקנים פון דער שטאט.

מיניסטער פריסטאר

פערבעט צו זיך לאדזער שפינער'ס אויף א קאנפערענץ

(ב) דער האנדעלס-מיניסטער פרים- [illegible] ער-פערבעטען אויף מאר- [illegible] פון די לאדזער שפי- [illegible] וועגען נישט מסכים [illegible] קארטעל און זיי זענען [illegible] פערטרעטען. די מארגע- דיגע קאנפערענץ שטעהט און שייכות מיט דער קאנפערענץ, וואס די פער- טרעטער פון דער לאדזער גרויס-אינ- דוסטריע האבען די פאריגע וואך אפגע- האלטען מיט מיני. פריסטאר.

יד-אחת צווישען לאדזער און ביעל- סקער מאנופאקטור-סוחרים

(§) [illegible] פערבאנד פון דער טעק- [illegible] אין לאדז איז אפגע- [illegible] א קאנפערענץ צווי- [illegible] פון דער האנדעלס- [illegible] דאזיגען פערבאנד און [illegible] דער פאבריקאנטען קאנ- [illegible] צווישען אנדערן איז בעשלאסען געווארען איינצופיהרען א סיסטעם פון איסטרישען זיך נעגענזייטיג מיט די „שווארצע ליסטעס". בייד סוחרים ארגאניזאציעס זענען אין אלע ענינים געקומען צו א געמיינזאמען הסכם אין די פראגען פון פערטיידיגען די אייגענע אינטערעסען.

ארבייטסלאזען-שטיצע פאר דעצעמבער

[illegible] מאנטאג ווערט זיך אנהויב- [illegible] רעגיסטראציע אויף שטיצע פאר [illegible] פאר'ן חודש דעצעמבער [illegible] רעגיסטראציע קאנען זיך [illegible] די ארבייטסלאזע סעזאנ- [illegible] זיי איז אנערקענט גע- [illegible] געזעצליכע שטיצע צוליב'ן [illegible] די סעזאן-ארבייטער, [illegible] קומען שטיצע ביז'ן 15. [illegible] 19[illegible] האבען איצט נישט [illegible] אויף דער שטיצע. זיי וועלען [illegible] קומען ערשט פשעטער. [illegible] קומט פאר אויף דער [illegible] סער-פולק גומער 32.

מאנטאג —

A, B, C, D, E, F,

דינסטאג —

G, H, I, J,

מיטוואך —

K, L, Ł,

דאנערשטאג —

M, N, O,

פרייטאג —

P, R, S,

שבת —

T, U, W, Z, Ż,

אויסלענדישע קאפיטאלען אין דער לאדזער טעקסטיל-אינדוסטריע

(§) אין פערגאנגענעם יאהר האט די [illegible] „ווידזעווער מאנופאקטור" ארויסגע- [illegible] פראצענטיגע אבליגאציעס [illegible] 640,000 פונט שטערלינג, [illegible] 2 מיליאן זל., לויט'ן עמי- [illegible] די דאזיגע הלואה איז [illegible] אויף צו פערגרעסערען [illegible] אויפצובויען א מאדערנע [illegible] און פונאנדערצובויען [illegible] די גאנצע אונטער- [illegible] הלואה איז א לאנג-טערמי- [illegible] צאהלען און משך פון 25 [illegible] טשעדער טייל פון דער דאזיגער הלואה איז שוין פערטאבלע- וועט געווארען, און אבליגעס, און די גרעסטע ענגלישע בענק, וועלכע וועלען אין משך פון די 25 יאהר האבען דאס רעכט צו קאנטראלירען די בולאנסען און די ביכער פון דער „ווידזעווער מא- נופאקטור". די הלואה איז פערזיכערט מיט'ן גאנצען פערמעגען און מיט די איינקונפטען פון דער פירמע.

אויך די פירמע „ל. גייער" האט בע- קומען 20 מיליאן זל. אויסלענדישע לאנג-טערמיניגע קרעדיט.

פערשאלטען בלוט

גרויסער שפאנענדער ראמאן פון דער היינטיגער צייט

(121 פארטזעצונג)

[illegible]איך האב שוין געטראכט דערוועגען. מיר טארען [illegible] אופן נישט טון. מיר קענען צוגעקלאגט ווערען [illegible] איהם ענטלויפען און מיט אונז — די זשאנדאַ- [illegible] האבען איהם ארויסגעגעבען. איבעריגענס איז [illegible] פעליקס זאל זיצען. אין זיין שוויגען זענען מיר [illegible] גרוויל וואל איך מיר די מיה געבען דורכצוקומען [illegible] וואגאבונד. אויב מיר וועלען נישט האבען קיין [illegible] נצה — זאל א גוט-געצילטע קויל אונז בעפרייען [illegible]

[illegible] אבער ווער זאל עס טון?

[illegible] דאס איז נישט אזוי שווער, ווי דו מיינסט. מען [illegible] טירען דעם אלטען בוימאנ'ען. ער איז שרעקליך [illegible] אויף קירטעג'ען דערפאר, ווייל ער האלט, אז [illegible] ם איז זיין זוהן פעליקס פאר גארנישט ארעס- [illegible] ארען אלס מערדער. ווילסטו דאס איבערנעמען,

[illegible] יא, איך נעם עס איבער, פאטער. אויף א האלבען [illegible] מיר נישט בלייבען שטעהן. מיר טארען נישט [illegible] העהן, ביז די גאנצע געפאהר וועט אריבער. און [illegible] געווען א נארישקייט פון אונזער זייט אפצושרעק- [illegible] אר גוואלד-מיטלען. גיב די זאך מיר איבער.

— אך, קינד, [illegible] זאל דיר נאר געלינגען. מיר זאגען פערלוירען, אויב דאס וועט ארויסשוואומען אויפ'ן וואסער. מיראכמונג, שאנדע און די ביטערסטע ארימקייט קומט דאן אויף אונז.

— געה שלאפען, פאטער. לעג דיך אויסרוהען. פער- לאז דיך אויף מיר. איך וועל אלץ מאכען אין ארדנונג. — האט די גרעפין געזאגט און זיך אויפגעהויבען פון איהר ארט.

דער גראף האט נאך א פאר סעקונדען געקוקט מיט א פינסטערן בליק פאר זיך, דאן האט ער שווער אפגעזיפצט און זיך א גלעט געטון מיט דער האנד דעם געקנייטשטען שטערן.

— זאג מיר וואר איינס, פאטער. דראהט אונז נישט ווייטער קיין געפאהר נצכרים, ווי יענע פאמיליע וועט מערניכצעט ווערען און די, וואס וויסען דערפון, וועלען זיכער שווייגען? — האט די גרעפין געפרעגט.

— יא, יא, דעמאלט זענען מיר זיכער. — האט דער גראף געענטפערט, נישט זייענדיג דרייסט צו קוקען אין די טאכטער'ס אויגען.

דער נישט-געלונגענער בריף, וואס ער האט דער- האלטען דורך דעם זוהן פון סערזשאנטענטם ארדוואַקאט, האט דערוועקט עפעס א שרעק ביי איהם. ער האט אפילו

זיין אינהאלט נאך נישט געקענט, און ער האט נישט געז- זאגט דער טאכטער, אז ער האט אזא בריף דערהאלטען.

— נו, פאטער, עס וועט זיין גוט. אויב אין דער שטאט וועט אלץ אזוי געשעהן, ווי דו האפסט — דאן קענסטו רוהיג שלאפען. איך מיין, אז אין א פאר טעג ארום וועט אלץ זיין ערלעדיגט.

— זאל גאט געבען, עס זאל דיר געלונגען, אדעלא!

דער גראף האט זיך דערוויילט. אויך אדעלא האט מיט אונרוהיגע טריט פערלאזט דאס צימער און איז ארײן צו זיך.

כדי דעם פאטער צו בערוהיגען, האט זי איהם גע- זאגט, אז זי מיינט, דאס אין א פאר טעג וועט זי קענען זיכער מאכען די לאגע. אבער טיף אין הארצען האט זי געצווייפעלט, צי וועט קענען קירטעג'ען פולשטענדיג גע- וואונען און מאכען איהם פאר זייער'ס א פערטריאונגס- מענש. דא קען זי נישט ווירקען מיט איהר פערזענליכקייט, מיט איהר שעהנקייט; דא האט זי אין דער האנד נאר איין מיטעל — געלד! מיט דער הילף פון געלד וועט זי אפשר דעם לומפ פערמאכען דאס מויל.

נאכדעם, ווי זי האט נאך עטליכע מינוט אנגעשטרענגט די געדאנקען, איז זי ארײן אין איהר בודואר און האט אויסגעצויגען איהר פרעכטיגען קערפער צווישען די ווייכע ווידענע קישעלעך.

קאפיטעל 23

אין דער וואוינונג פון וואלד-אויפזעהער האט געה- הערשט א טרויעריגע שטימונג.

בוימאן איז געזעסען א פערצווייפעלטער און אנ'- אפהענגיגער און געקוקט פאר זיך. אויך זיין פרוי איז גע- ווען פערצווייפעלט און זינד דעם ארעסט פון איהר זוהן האט זי נאך נישט ארויסגערעדט קיין ווארט.

שטיל, אין שווייגען האט זי זיך געלעגט שלאפען און פון צייט צו צייט האט זיך א טיפער זיפץ ארויסגעריי- סען פון איהר ברוסט.

אומזיסט האט בוימאן זיך בעמיהט צו ברענגען די צום רעדען. מיט ווייט-געעפענטע אויגען איז די אומגליק- ליכע פרוי געלעגען אנ'ערשפעטע אויף דעם געלעגער און האט כמעט נישט געהערט די צערטליכע ווערטער פון איהר מאן.

— דער שרעק האט איהר צוגערויבט דעם פער- שטאנד! — האט דער וואלד-אויפזעהער געמורמעלט און האט אויפגעגעבען זיינע מיה צו ברענגען צום בעוואוסטזיין. אויך ער אליין האט זיך געפינען נאהנט צו פערלירען דעם שכל.

א כאאס פון געדאנקען האט זיך געפינען אין קאפ, און קלאר אויף זיין זאך האט ער זיך נישט געקענט אפ- שטעלען.

שעה'ען זענען אוועק און נישט ער און נישט די האבען ארויסגערעדט א ווארט. פלוצלונג האט זיך דערהערט א קלאפען אין פענסטער.

דער וואלד-אויפזעהער האט זיך נישט גערירהט.

דאס קלאפען איז געווארען שטארקער. מיט איינמאל האט בוימאן זיך א ריהר-געטון און פאמעלעך אויפגעהויבען אין דער הויך זיין געזונקענעם קאפ. מיט א בעזארגטען בליק האט ער אנגעמאסטען דאס פנים פון דער פרוי.

— מאריאנע, דו הערסט מיך! — האט ער געשטאַ- מעלט מיט א ציטערדיגער שטים.

(פארטזעצונג קומט).

צופאָהר מיט די טראַמוואַיען: 5, 6, 8, 9 און 16.
אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען 8 און 10 אָוו., שבת, זונטאָג און חגאות 6, 8 און 10 אָוו.

היינט און ווייטערדיגע טעג!
Z בין A פון

קאָפּערניקאַ — 16 — טעל. 184-66.
„Dobry Wieczór“
רעווי־טעאַטער

די שענסטע פאָטאָגראַפישע אויפנאַמען
און סאָלידע אויספיהרונג איז נאָר אין דעם ערשטקל. קונסט = פאָטאָגראַפישע אַטעליער
„PARISIEN“
אינהאַבער: ה. כראַקאַ, לאָדז, פראַנצישקאַנער № 30
עס ווערען אויסגעפערטיגט אַלערליי אַרבייטען, וואָס אַנבעלאַנגט צו פאָטאָגראַפיע, צ. ב. רעפּראָדוקציעס פון מאַלער־בילדער, מאַשינען־פּלענער, אַרכיטעקטור, פאַבריקס־לאָקאַלען, אינערן און אויסערן־אויפנאַמען, פּעראיינס־בילדער, גרופּען, בעלער, באַנקעטען, אַרטיסטישע קרייזען, אַמאַטאָרען־פאָרשטעלונגען א. אַז. וו. אַלע אויפנאַמען ווערען אויסגעפיהרט דורך מיר פּערזענליך. ספּעציאַליטעט פון פּאָרטרעטען, ווי אויך אַ גרויסער אויסוואַהל פון פערשידענע ראַהמען, צו זעהר ביליגע פּרייזען.
צופאָהר מיט די טראַמווייען 1, 6, 14.
מיט אַכטונג
Zakład Fotograficzny
„PARISIEN“
wł. H. SROKA
Łódź, Franciszkańska 30

די גנבים
וועלכע האָבען פאָריגע וואָך פרייטאָג־צו־נאַכטס אַרויסגע׳גנב׳ט פון קליינהענדלער־פעראיין אָגראָדאָוואַ 10 אַ שרייב־מאַשין Reminsgton 10, № 02428 ווערען געבעטען צו פערשטענדיגען זיך: טעלעפאָן 128-38. — דיסקרעציע!

Pierwszorzędna fachowczyni
Gorsetów
poszukuje **spólniczkę** z kapitałem 2,500 zł. celem założenia sklepu frontowego. Wiadomość Kamienna 22 m. 11 od 8 do 9 wiecz.

קינאָ
ZACHĘTA
זגיערזשער־גאַס 26.
היינט און ווייטערדיגע טעג!
דאָס הערליכסטע פילם־קונסט־ווערק פון דעם סעזאָן רעוועלאַציע־שלאַגער פון היי־יעהריגער פּוילִיש. פּראָדוקציע א.נ.
„שטערן־עסקאַדרע“
הערליך ליד פון אויפּאָפּפערונג און ליבע צווישען די שטערבליכע זאַפּאַסען מיט׳ן בעלאַגערער פון מזרח. הויפּט־ראָלען:
Baska Orwid, Jan Krysto, Janusz Halm, Jerzy Kobusz
אויסגעצייכענ. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון י. סטעפּאַנסקי
אָנפאַנג פון די סעאַנסען אין די וואָכען טעג 4 אַ זייגער נאָכמיטאָג. — שבת, זונטאָג, און חגאות 12 אַ זייגער פאַרמיטאָג.
דער זאַל איז גוט געהייצט.
דער נאָהענטסטער פּראָגראַם:
„דער צוריקקעהר פון געפאַנגענשאַפט“

אליכם אישים אקרא וקולי אל בני אדם בצדק כל אמרי פי ואין בהם נפתל ועקש
אויב איהר ווילט ערלעדיגען אייערע אָנגעוועהטאָגטע ענינים זאָלסטו קומען צו ליפע אין דעם ביוראָ
פּעטריקאָווער 17
2־טער הויף פאַרטער
דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79,
וואו ס׳ווערט ערלעדיגט אין געשריבען אַלערליי ביטעם. קלויזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען אין משך פון 24 שעה. אַפּעלאַציעס, אָפּאָזיציעס, אַדוואָקאַניעס, רעקורסען וועגען פּעסטער, וויזעס און קאָמים־ריאַט־זשאַנדיג, וועקסעל־אינקאַסאָ אויף גאַנץ פּוילען און גאַליציען ווערען פּינקטליך און געוויסנהאַפט ערלעדיגט צו די ביליגסטע פּרייזן. שותפות־אַקטען, סטאַטוטען, איבערזעצען אינטערצעסיעס. אַקטען, דאַראַוויזנעס אַלערליי ספּראַוועס ווערען אָנגענומען אַדורכצופיהרען, עוסקט מיט אַנ׳ דוואַקאַט.
די איינציגע טאָכטער
פון ישראל מאַנעלאַ
2־טער הויף פאַרטער, דורכגאַנג זאַכאָדניאַ 52, טעל. 148-79.
בעמ.: דאָס ניי — „געבאַקענע“ מאַנעלאַ־ביוראָ אויפ׳ן ערשטען הויף האָט נישט קיין שום שייכות מיט׳ן לאַנג־עקזיסטירענדען ביוראָ, וואָס געפינט זיך
אין צווייטען הויף פאַרטער
טעלעפאָן 148-79

לערנט זיך א פאך
אַ לאַנג־יעהריגער צאהן־טעכניקער מיט פיל פּראַקטיק לערנט אויס אין אַ קורצע צייט איין פּערזאָן, דעם פאַך פון אַ צאַהן־טעכניקער לויט אַ לייכטען אַמעריקאַנער מעטאָד, מיט גאַראַנטיע פאַר׳ן ערפאָלג.
אינפאָרמאַציעס: זשיעלאַנאַ 42, וו. 6.

Virisam dla mężczyzn.
Znakomity środek wzmacniający przy przedwczesnem osłabieniu, nieprzebyty w swem działaniu. Czerstwość i siła wraca natychmiast. 60 porcyj Zł. 12.50. Prospekt w załącz. Dr. Malovan i S-ka, Gdańsk, Oddz. 11.

א פראַנט־צימער
אויף פּיעטריקאָווער 60, פּאַסענד נאָר פאַר אַ געשעפט מיט אַ בעזונדערן איינגאַנג, באַלד פון הויז־פלור, 2־טער שטאָק פון זאָפּאָרט איבערצוגעבען.
צו ערפאַהרען נאַרוטאָוויטשאַ 7, אַמועל.

ס׳ווערט געזוכט
אַ טיכטיגער פערקויפער
פון דער מאַנופאַקטור־באַוועל־בראַנזשע, וואָס קען גוט די קונדשאַפט פון לאָדז און פּראָווינץ. דער יעניגער קען זאָפאָרט איין אָפּערטע אָפּגעבען אין דער אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאַגעבלאַט“ אונטער נאָמען פון „מאַנופאַקטור“.

Dr. med. **St. Praport**
Ginekolog Urolog
ספּעציאַליסט פאַר פרויען און אורין קראַנקהייטן
נעמט אָן פון 6—8 אָוונט
גדאַנסקאַ 77a, טעל. 208-95
אין לעטשניצע „סאַניטאַס“, ציגעל־גאַס 29
פון 11 ביז 1 מיטאָג.

ביכער
א היים אויסצולייענע
פּוילישע און יודישע ביכער גיב איך אַהיים אויסצולייענען אויפ׳ן חודש און אויפ׳ן שטיק זעהר ביליג, אויך קויף איך אַלטע פּוילישע, יודישע און אַנדערע ביכער. איך האָב אויך צו פערקויפען פערשידענע ביכער, לידער, טעאַטער פּיעסען, מאָנאָלאָגען. צו ווענדען זיך צום ציטונגס־פערקויפער:
וועלניאַרזש, אַלט־שטאָט 1.

שרייבען שעהן און שנעל
לערנט אויס דער בעריהמטער קאַליגראַף ל. בערמאַן אין 15 לעקציעס, אויך ווערט אויסגעלערנט גוט שרייבען אַ יודישען בריף אין 15 טעג, אמילו דעם וואָס קען גאָרניט. די עלטער שפּילט קיין ראָלע נים.
זאַוואַדזקאַ 19 פר׳ 1, ש׳ 1

אַכטונג.
ציטונגס־פערקויפער!
יעדען מאָנטאָג פון 6—7 אין אָוונט דיזשורירט די פערוואַלטונג.
יעדער בע׳עולה׳טער מיטגליד קאָן זיך מעלדען אין די אויבען־אָנגעוויזענע שעה׳ן.
די פערוואַלטונג.

צו וואָס ליידען פון שמערצען פון אָדציסקים,
אַז פאַר גראָשען קענט איהר זיי בעזייטיגען נוצענדיג פּלאַסטער „ראַדיקאַל“ אויך קינסטליכער שניי נוצט פאַר פערשידענע פערוויילונגען, חתונות. פּרייז נור 30 גראָשן צו בעקומען ביים ציטונגס־פערקויפער ווינער פּיעטריקאָווער 10.

אינוועטור־אויספערקויף!
די פיליע פון דער פירמע יוליוש ראָזנער
פּיעטריקאָווער 160
ווערט אין קורצען געשלאָסען און דאָס לאָקאַל פערדינגען, כדי אַזוי אַרום צו פערקלענערן די אַלגעמיינע געשעפטס־הוצאות.
כדי שנעל ווי מעגליך אויסצורוימען דעם גאַנצען לאַגער ביז צום לעצטען שטיק סחורה ווערען אויספערקויפט זעמטליכע סחורות
ביז צו האַלבע פרייזען
און נאָך ביליגער.
אין דער צוקונפט וועט די דאָזיגע פירמע קאָנצענטרירען אַלע איהרע כוחות אויף די צענטראַלע פּיעטריקאָווער 98 און דורך די הוצאות־אָפּשפּאָרונג קאַלקולירען די פרייזען נאָך נידריגער ווי ביז אַהער, כדי אַזוי אַרום צו פערגרעסערן דעם אומזאַץ.
די ביליגע פרייזען איבערשטייגען די ביז איצט געוועזענע, איבערצייגט אייך אַליין און בעזוכט די דאָזיגע פירמע
אָהן קויפצוואַנג
Julius Rosner
Lodz, Petrikauerstr. 98 u. 160

השבת אבדה
אַזוי ווי מיין זוהן יחזקאל פרענקעל האָט געפונען 840 זל. אין Tow. Kred. טייל איך מיט דאָס מען קען זיי אָפּנעמען ביי מיר **Juljusz Nr. 1** הלל פרענקעל געגעבען סמנים און אַנאָנס קאָסטען.

אַנ׳אַגענט,
וועלכער וויל זיך אונטערנעהמען צו פערשפּרייטען אַנ׳אַרטיקעל פון ערשטען געברויך (איינצוהייצען קוכען, אויוועגס אָהן האָלץ) די נייעסטע ערפינדונג, וואָס איז פּאַטענטירט געוואָרען דורכ׳ן פּאַטענטען־אַמט ווערט פון זאָפאָרט געזוכט. ערנסטע אָפּערטען ווערען געבעטען אָפּצוגעבען אין אַדמיניסטראַציע פון „לאָדזער טאַגעבלאַט“ אונטער „J. L.“

טוך־ און קאָרט־לאַגער
Sz. Maroko, Łódź
נאָוואָמיעסקאַ 2 פראָנט 1 שטאָק טעל. 15948
[illegible]

היטלען פאַר דאַמען!
נאָר פאַר 2.50 זל.
מאַכע איך די עלעגאַנטסטע דאַמען־היטע נאָך דער לעצטער פּאַריזער מאָדע און די עלטעסטע היטע איבעראַרבייטע איך אויף געגצליך ניי. געדענקט דעם אדרעס:
23 זאַוואַדזקאַ 23
אין הויף, 2־טען איינגאַנג, לינקס פאַרטער.
בעמ.: נייע היטען די לעצטע נייהייטען אין פיינער אויספערטיגונג — 50 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל
„TOLA“

דאַמען־סאַקעוקעס
פון אַלטע פילץ־היט אָהן אונטערשיד מענער־אָדער דאַמען־היט, מאַך איך די שענסטע פּאַסאָנס סאַקעוקעס אין פיינסטער אויספיהרונג צו שפּאָט ביליגע פרייזען.

כשר ZAKOPANE כשר
Pens. „Sanokówka“ ul. Chramcówki
אָפען ביז דעם 1/IV—31 (ביז פסח)
5 מאָל טעגליך עסען — נור 11 זל.
עלעגאַנט, — געשמאַק, — ביליג.
מיט אַכטונג: מ. קינסטליך

לא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה, אם תקח אמרי. ומצותי תצפן אתך, אז תשכן בטח ושאנן, כי הלך בתום ילך בטח, ומעקש דרכיו יודע
איבער דעם זאָלסט נאָר קומען אין דער ביוראָ פון
ד. מאַנעלאַ
וואָס איז איבערגעטראָגן געוואָרן פון 2. הויף, אויפן ערשטען הויף
פּיעטריקאָווער 17
לינקע אָפיציע פאַרטער. טעל. 124-95
וואו עס ווערט פּינקטליך ערלעדיגט, געוויסנהאַפט געשריבען אַלערליי ביטעס: ציווילע, קאַרנע, האַנדלאַווע, אַפּעלאַציעס, אַדוואָלאַניעס, קלאַוזולעס, זאַבעזפּיעטשעניעס אויף אַלע שטעט אין פּוילען, ירענגען דירות אין אירזאָמני ראָזיעמסטי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. בעמ.: קלאַוזולעס און זאַבעזפּיעטשעניעס ווערען ביי מיר ערלעדיגט במשך 24 שעה.
מיט אַכטונג
ד. מאַנעלאַ, פּיעטריקאָווער 17
ערשטער הויף.

ECPADNIA WENEROLOGICZNA
פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
זאַוואַדזקאַ 1
נאָר פאַר ווענערישע הויט־קראַנקהייטן און מענער־שוואַכע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערוועז־קראַנקהייטן.
קוואַרץ לאַמפּ־עלעקטרישע הייל־מאַגנעט־מאַסאַזשן
טעגליך פון 8 אַ זייגער פריה ביז 9 אָוונט
זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג
בעזונדער וואַרטע צימער פאַר פרויען
וויזיט 3 זלאָטעס

האַנדעלס־קאָרעספּאָנדענץ
פּוילישע, דייטשע, פראַנצויזישע, ענגלישע
ערלעדיגט דאָס ביוראָ „אַרגוס“
זאַכאָדניאַ 36 טעלעפאָן 108-47

מעבלנישע שלאָסעריי און ווייסעריי
J. Reder, Łódź
Konstantynowska 11 (róg Zachodniej)
כ׳נעם אָן פערשידענע שלאָסעריי־אַרבייט און אויטאָגענישע שווייסונגען אונטער גאַראַנטיע.
פּריוואַט־וואוינונג גדאַנסקאַ 20, וו. 17.

נאָכמיטאָג חדר
פאַר קינדער, וואָס לערנען אין פּאָווסעכנאַ שולעס
פון י. ד. ראָזענפעלד
פּלאַץ וואָלנאָשטשי, (נייע שטאָט) 6
מעלדעט דאָס ס׳ווערען אָנגענומען קינדער פון יעדע עלטער צו לערנען אַלע למודי קודש עברי, חומש, רש״י, תנ״ך משניות, גמרא הערבעאיש אויף יידיש.
3 זל. אַ וואָך 3 זל.
איינשרייבען פון נייע תלמידים פון 4—7 אָוו.
געדענקט דעם אַדרעס: נייע שטאָט 6, קווער אָפיצינע רעכטס 2־טער שטאָק.

יאַטשקאָווסקי׳ס
פּאָפּולער־וויסענשאַפטליכע ביבליאָטעק
בערגסאָן — דער געלעכטער, 4 זל. בידערמאַן א. — אויפ׳ן הימעל אַ יאַריד, 3.50 זל. גיבראַן — קאַליל דער נביא 3.50 זל., גינזבורג א. ד״ר — יודישע דענקער און פּאָעטען אין מיטעלאַלטער 1-2 10.80 זל. גינזבורג — ענטשטעהונג פון קריסטענטום 4.20 זל., העקעל ערנסט — די וועלט־רעטענישען — 7 זל., וויינינגער אָטטאָ — געשלעכט און כאַראַקטער (אין 3 בענדער) 13 זל., זאַמבארט וו. — ליבע, לוקסוס און קאַפּיטאַליזם 5.25 זל., טייטעלבוים א. — טעאַטראַליאַ 6.25 זל., טראָצקי ל. — דער אמת וועגען ראַטענפערבאַנד 8 זל., מעריסען ד״ר — מעדיצינישע וויסענשאַפט 3.30 זל., סמאָליאַר ב. — קליינוואַרג 4 זל., סינקלער א. — דאָס בוך פון לעבען 6.50 זל., פאַעל דע קרוף — מיקראָבענייעגער 8 זל., פּאַלינסקי וו. — די ליטעראַרישע שטרעמונגען אין ראַטען־פערבאַנד פון 1917—1927 7 זל., פּלעכאַנאָוו וו. — דער היסטאָרישער מאַטעריאַליזם און זיינע געגנער 7.50 זל., קאַפּעלע פּראָפ. — די געשיכטע פון דער פילאָזאָפיע (2 בענדער) 6.25 זל., קראָפּאָטקין פּ. — רעדע פון אַ בונטאַר 5.25 זל., רובין ד״ר — אידעאַל און עלענד 3 זל., שטשעגאַליעוו פּ. — פּראָוואָקאַטאָר אַזעף 7.50 זל., שצעגנאָווסקי פּראָפּ. — אַלגעמיינע געשיכטע 1 באַנד און געשיכטע פון ציוויליזאַציע 6 זל., שאַצקי יעקב ד״ר — סּפּינאָזאַ און זיין סביבה 9 זל., פריטשע וו. — די סאָציאָלאָגיע פון קונסט 6 זל., סינקלער א. — בריוו צום אַרבעטער 2.50 זל., גינצבערג א. ד״ר — דער תלמיד 2.75 זל., טען היפּאָליט — פילאָזאָפיע פון קונסט 5 זל., ריאַזאַנאָוו ד. — אָפּהאַנדלונג צו דער געשיכטע פון מאַרקסיזם (1 באַנד אין 3 טייל) 14 זל., דרעווס אַרטור — געשיכטע פון דער פילאָזאָפיע VII באַנד אָנהויב פון XIX י.ה. 2.50 זל., וואָלינסקאַ־לעאָנאַרדאָ דאַווינטשי 9 זל., פּ. קאָגאַן — די געשיכטע פון די רוסישע ליטעראַטור פון די אוראַלטע צייטען 8 זל., פּ. גורעוו — דאַרוויניזם און אַטעאיזם 4.50 אַלע ביכער זענען צו בעקומען אין פּראַכט־באַנד. פּרייז פאַר די באַנד 2.25 זל. די אַלע ביכער זענען צו בעקומען אין דעם הויפּט־פערקויף פאַר לאָדז אין דעם בוכהאַנדלונג
נ. בערלינסקי אַלט־שטאָט 12
אין הויף, 2־טער שטאָק.

Dr. med H. Różaner
ספּעציאַליסט פון הויט־ און וועניריש קראַנקהייטן

Dr. A. Mazur
טעל. 166-01

לעזט דאָס „לאָדזער טאַגעבלאַט“

אַבאָנאַמענטס־פּרייז

Redaktor-wydawca S. Hamburski
[illegible]: B. i M. Hamburskich w Łodzi, Piotrkowska 86.